ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 61ον. ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, 1925. Ἀριθ. 11

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ

«Μετανοήσατε λοιπὸν καὶ ἐπιστρέψατε»
Πράξ. γ' 19.

Τὸ ζήτημα τῆς μετανοίας εἶναι ἓν τῶν σπουδαιοτάτων καὶ θεμελιωδεστάτων τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας. Δυστυχῶς δέ, ὅπως εἰς ἄλλα ἐπίσης σπουδαῖα θρησκευτικὰ ζητήματα, οὕτω καὶ εἰς τὸ τῆς μετανοίας ὑπάρχει πολλὴ ἄγνοια καὶ ἐσφαλμένη ἀντίληψις μεταξὺ τῶν ὀνομαζομένων Χριστιανῶν. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο συνδέεται ἀναποσπάστως μὲ τὸ ζήτημα τῆς σωτηρίας, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῇ καλῶς καὶ προσεκτικῶς ὑπὸ παντὸς ἀνθρώπου, ἵνα μὴ ἐμπέσῃ εἰς πλάνην καὶ ἀνεπανόρθωτον συμφοράν.

Ὅπως ὑπάρχουσι πολλὰ εἴδη πίστεως, οὕτως ὑπάρχουσι καὶ ποικῖλα εἴδη μετανοίας· ἡμεῖς ὅμως θέλομεν περιορισθῇ εἰς μόνην τὴν λεγομένην Εὐαγγελικὴν μετάνοιαν, ἤτοι εἰς ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῆς μετανοίας, ὅπερ ὁ Θεὸς ὁρίζει ***ὡς ὅρον ἀπαραίτητον*** τῆς σωτηρίας τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ ἔχει ἐκθέσει ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ.

Ἵνα δὲ μὴ ἀπατηθῶμεν περὶ τὴν ἔρευναν καὶ κατανόησιν τοῦ σπουδαίου τούτου ζητήματος ὀφείλομεν νὰ καταφύγωμεν καὶ περιορισθῶμεν εἰς αὐτὸ τὸ Εὐαγγέλιον, τὸν μόνον ἀληθῆ ὁδηγόν, ἵνα ἴδωμεν τί ἐστιν ἀληθὴς μετάνοια καὶ ποῖα τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτῆς.

Α'. Τί ἐστι εὐαγγελικὴ μετάνοια.

Ἡ λέξις «μετάνοια» ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ σημαίνει ***ἀλλαγὴν νοὸς ἢ φρονήματος***—μεταβολὴν ἰδεῶν, ἐπιθυμιῶν καὶ σκοπῶν—καὶ καλεῖται ***μετάνοια εἰς ζωὴν*** (Πράξ. ια': 18), διότι φέρει εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν. Λέγεται δὲ καὶ ***μετάνοια εἰς σωτηρίαν*** (Β'. Κορινθ. ζ': 10), διότι δι' αὐτῆς, ἢ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῆς, ἐπιτυγχάνεται ἡ σωτηρία.

Β'. Χαρακτηριστικὰ αὐτῆς εἰδικὰ εἶναι :

1. ***Γνῶσις καὶ συναίσθησις*** τῆς ἁμαρτίας, ἤτοι τῆς φύσεως αὐτῆς—ὅτι δηλ. ἡ ἁμαρτία εἶναι ὄχι μόνον ***ὀλέθριον*** πρᾶγμα εἰς τὰς ἐνεργείας καὶ τὰ ἀποτελέσματά της, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ***ἀκάθαρτον*** καὶ ***βδελυρὸν*** πρᾶγμα. Ὅτι ὄχι μόνον καταστρέφει, ἀλλὰ καὶ ρυπαίνει καὶ μολύνει καὶ ἑπομένως εἶναι ***βδελυκτὸν*** πρᾶγμα ***ἐν αὐτῇ τῇ φύσει της***.

Πολλοὶ σαρκικοὶ ἄνθρωποι, ἤτοι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, πιστεύουσι καὶ ἀνομολογοῦσιν ὅτι ἡ ἁμαρτία εἶναι ***κακόν***, ***βλαπτικὸν*** καὶ ***ὀλέθριον*** πρᾶγμα. Ἀλλὰ

μόνον οἱ πνευματικοὶ δύνανται νὰ διακρίνωσιν τὴν ποταπὴν ἀσχημίαν καὶ βδελυγμίαν της.

Τὸ χείριστον, ὅπερ δύναταί τις νὰ εἴπῃ κατὰ τῆς ἁμαρτίας, εἶναι οὐχὶ ὅτι παρακολουθεῖται ὑπὸ προσκαίρου καὶ αἰωνίου κολάσεως, ἀλλ' ὅτι εἶναι καθ' ***ὑπερβολὴν ἀκάθαρτον*** πρᾶγμα, καὶ ***ρυπαίνει*** τὴν ***ψυχὴν*** καὶ ***ἀτιμάζει*** καὶ τὸν ***Θεόν***.

Ἡ μεγάλη ἔλλειψις εἰς τὰς θρησκευτικὰς ἀσκήσεις τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἡ λυπηρὰ τύφλωσις, ὑπὸ τὴν ὁποίαν εὑρίσκονται περὶ τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ***φύσεως*** τῆς ***ἁμαρτίας***, μὴ βλέποντες ὅτι αὕτη εἶναι ***μωρία***, ***πανώλης***, ***ἀποστασία***, καὶ θέλει νὰ ἐκθρονίσῃ τὸν Παντοδύναμον, νὰ καθυποτάξῃ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν εἰς ἑαυτήν, νὰ κάμῃ τὸ σύμπαν ἐπικράτειαν τῶν αἰσχρῶν αὐτῆς ὀρέξεων καὶ νὰ ἀναγκάσῃ ὅλα τὰ ὄντα νὰ κλίνωσι γόνυ καὶ νὰ τὴν προσκυνήσωσιν. Ἡ Εὐαγγελικὴ μετάνοια κάμνει τὸν ἄνθρωπον νὰ γνωρίσῃ καλῶς τὴν ἁμαρτίαν καὶ νὰ συναισθανθῇ ὅτι εἶναι ἁμαρτωλός.

2. ***Λύπη διὰ τὰ παρελθόντα ἁμαρτήματα.*** Ἡ ἐνθύμισις αὐτῶν θλίβει τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν κάμνει νὰ αἰσχύνεται καὶ νὰ συντρίβεται τὴν καρδίαν. Ἡ τοιαύτη λύπη ἐν τῇ καρδίᾳ δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα φόβου ἢ τρόμου τῆς μελλούσης τιμωρίας, ἀλλὰ προέρχεται ἐκ τῆς συναισθήσεως ὅτι αἱ ἁμαρτίαι διεπράχθησαν ἐναντίον εὐσπλάχνου, ἐλεήμονος καὶ φιλοστόργου Θεοῦ, ὅστις ἔπραξε πᾶν ὅ,τι μία ἄπειρος σοφία, παντοδυναμία καὶ ἀγάπη ἠδύνατο νὰ προνοήσῃ καὶ νὰ πράξῃ πρὸς ὄφελος τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅταν ὅλα ταῦτα περιεφρονήθησαν, δὲν τὸν ἐτιμώρησεν ὡς τοῦ ἤξιζεν, ἀλλ' ἐμακροθύμησε καὶ ὡς πατὴρ φιλόστοργος ἐξηκολούθει ἐνεργῶν διὰ τῆς θείας αὐτοῦ Προνοίας καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἕως οὗ τέλος φέρῃ αὐτὸν εἰς συναίσθησιν τοῦ κινδύνου καὶ εἰς μετάνοιαν. Τούτου ἕνεκα κράζει ὡς ὁ Δαβίδ: «Πρὸς Σέ, πρὸς Σὲ μόνον ἥμαρτον καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν Σου ἔπραξα!» (Ψαλμ. να΄ 2). «Ἀπέκαμον ἐν τῷ στεναγμῷ μου· ὅλην τὴν νύκτα λούω τὴν κλίνην μου· μὲ τὰ δάκρυά μου καταβρέχω τὴν στρωμνήν μου» (Ψαλμ. ς΄ 6).

Οὐδὲν ἄλλο συντρίβει καὶ συγκινεῖ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου τόσον, ὅσον ἡ ***θεωρία τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ***, ἡ ὑψίστη αὕτη ἔκφανσις τῆς θείας ἀγάπης πρὸς τοὺς ἁμαρτωλούς. Αὕτη ἐνίκησε τὴν ἔχθραν τριῶν χιλιάδων ψυχῶν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ἀνθρώπων, οἵτινες πρὸ 50 ἡμερῶν ἔκραζον: «Ἆρον, ἆρον, σταύρωσον αὐτόν!» Αὕτη μετεποίησε τὸν διώκτην καὶ σκληρὸν Σαῦλον εἰς τὸν τρυφερὸν ἀλλ' ἀτρόμητον κήρυκα τοῦ Χριστοῦ Παῦλον. Αὕτη καθυπέταξεν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Χριστοῦ τοὺς ἀμειλικτοτάτους διώκτας τῆς Ἐκκλησίας Του, καὶ αὕτη φέρει καθ' ἑκάστην εἰς τοὺς πόδας Αὐτοῦ τοὺς μᾶλλον σκληροτραχήλους τῶν ἁμαρτωλῶν πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης ὑπὸ τὸν ἥλιον.

Πολλάκις παρετηρήθη, ὅτι, ἐνῷ πᾶν ἄλλο μέσον πρὸς σωφρονισμὸν ἀπέτυχεν, ἡ χρῆσις τῆς ***ἀγάπης*** ἀπέβη ἐπιτυχής. Ὅστις δὲν δύναται νὰ κερδηθῇ διὰ τῆς ἀγάπης, εἶναι ***ἀδύνατον*** νὰ σωθῇ ποτε.

3. ***Λύπη διὰ τὴν διεφθαρμένην καὶ πεπτωκυῖαν φύσιν του.*** Ὁ ἀληθῶς μετανοῶν ἄνθρωπος λυπεῖται μὲν καὶ διὰ τὰ παρελθόντα ἁμαρτήματά του, ἀλλὰ ***κυρίως κλαίει καὶ θρηνεῖ***, βλέπων τὴν ἐσχάτην διαφθορὰν τῆς φύσεως αὐτοῦ,

καὶ ὡς ὁ Παῦλος κράζει πολλάκις ἐν τῇ ἀγωνίᾳ του: «Ταλαίπωρος ἄνθρωπος ἐγώ! τίς θέλει μὲ λυτρώσει ἀπὸ τοῦ σώματος τούτου τοῦ θανάτου;»

Οὕτως εἶχε καὶ μὲ τὸν Δαβίδ, ὅστις ἐν τῇ ὀδύνῃ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ διαφθορᾷ τῆς φύσεως αὐτοῦ, ἔκραζεν, «Ἰδοὺ συνελήφθην ἐν ἀνομίᾳ καὶ ἐν ἁμαρτίᾳ μὲ ἐγέννησεν ἡ μήτηρ μου». (Ψαλμ. να' 5).

Ὅστις θρηνεῖ διὰ τὰς ὁποίας ἔπραξεν ἁμαρτίας, οὐχὶ δὲ καὶ διὰ τὴν ἀρχικὴν αἰτίαν, ***τὴν διαφθορὰν τῆς φύσεως αὐτοῦ***, λυπεῖται μὲν ὅτι ὁ καρπὸς εἶναι κακός, ἀλλ' ἀνοήτως νομίζει ὅτι τὸ δένδρον εἶναι καλόν. Ὁμολογεῖ ὅτι τὸ ὕδωρ εἶναι πικρόν, ἀλλὰ διϊσχυρίζεται ὅτι ἡ πηγὴ εἶναι γλυκεῖα. Θρηνεῖ διὰ τὰ ἀποτελέσματα, ἀλλὰ δὲν τῷ μέλει ποσῶς περὶ τῆς τρομερᾶς αὐτῶν αἰτίας.

4. ***Μεταβολὴ βίου, ζωῆς, διαγωγῆς.*** Ἡ ἀληθὴς μετάνοια ἔχει ὡς ἀναπόφευκτον ἀποτέλεσμα, τὸ ὅτι ***στρέφει τὸν ἁμαρτωλὸν ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας πρὸς τὸν Θεόν***, καὶ δημιουργεῖ ἐν αὐτῷ ἐντίμους καὶ εἰλικρινεῖς σκοποὺς καὶ ἀποφάσεις, καὶ ἐγκαρδίους καὶ συνεχεῖς προσπαθείας πρὸς ἁγιασμόν.

Ἡ εὐαγγελικὴ μετάνοια συνοδεύεται ὑπὸ ***νέας ὑπακοῆς***, ***γεννᾷ*** ἐν τῇ καρδίᾳ ὑπακοὴν καὶ σέβας ***πρὸς ἅπαντα τὰ διατάγματα, τὰς κρίσεις καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ***, ὡς καλάς, δικαίας καὶ ἁγίας, καὶ ***μῖσος κατὰ παντὸς κακοῦ***, κατὰ τῶν ματαίων διαλογισμῶν καὶ κατὰ πάσης ψευδοῦς ὁδοῦ.

Ὁ ἀληθῶς μετανοήσας ἀποφεύγει πᾶν ὅ,τι εἶναι ἁμαρτωλὸν καὶ ὅταν ἀκόμη πρόκειται νὰ ὑποστῇ ἕνεκα τούτου σημαντικὴν ζημίαν ἢ βλάβην τῆς ὑπολήψεως καὶ ζωῆς του.

Ἡ μετάνοια ἥτις δὲν φέρει ***ἀναμόρφωσιν ζωῆς***, εἶναι ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀξίας. Οἱ πονηροὶ ἄνθρωποι, καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ δαίμονες, ἔχουσιν ***εἶδός τι λύπης***, ἀλλ' οὐδέποτε στρέφονται πρὸς τὸν Θεόν, οὐδέποτε ἀπαρνοῦνται τὴν ἀνομίαν.

Ὁ Ἰούδας μετεμελήθη, ἤγουν ἐλυπήθη, διότι ἡ προδοσία του ἔμελλε νὰ ἐπενέγκῃ τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ· ἀλλ' ἡ μεταμέλεια, ἡ λύπη του αὐτὴ δὲν ἦτο ***μετάνοια***, διότι δὲν τὸν ὡδήγησεν εἰς αὐτὸν τὸν Χριστὸν ὡς σωτῆρά του, ἀλλὰ τὸν ὤθησεν εἰς ἐκτέλεσιν ἄλλου κακουργήματος, τῆς ***αὐτοκτονίας***. Ἐκεῖνος μετανοεῖ ***ἀληθῶς*** ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, ὅστις δὲν ὑποπίπτει πάλιν εἰς αὐτὰς ***ἑκουσίως***—ὅστις ἀποχαιρετᾷ ὁλοψύχως καὶ διὰ παντὸς τὴν κακίαν καὶ ἀγωνίζεται ἀσκούμενος εἰς τὸν ἁγιασμόν.

Συμπεράσματα. Ἐξ ὅσων εἴπομεν γίνεται καταφανές:

1) Ὅτι ἡ εὐαγγελικὴ μετάνοια δὲν εἶναί τι ***ἐξωτερικόν***. Δὲν συνίσταται εἰς ἐξωτερικοὺς τύπους καὶ τελετὰς—εἰς ἐξομολογήσεις, εἰς ἐπισκέψεις ἁγίων τόπων, εἰς ἐλεημοσύνας, εἰς κανόνας ἐπιβαλλομένους ὑπὸ τῶν λεγομένων πνευματικῶν, εἰς νηστείας, ἢ ἄλλας σωματικὰς κακουχίας, εἰς γονυκλισίας (αἵτινες πολὺ κακῶς κατήντησε νὰ λέγωνται «μετάνοιαι»), εἰς ἀγρυπνίας καὶ προσευχάς, οὐδὲ κἂν εἰς ἁπλῆν ἐξωτερικὴν ἀναμόρφωσιν ζωῆς· διότι ὅλα ταῦτα δύναται νὰ ἐκτελέσῃ ὁ ἄνθρωπος ἄνευ ἀληθοῦς ἐνδομύχου μετανοίας. Ἡ ἀληθὴς μετάνοια εἶναί τι ἐσωτερικόν, εἶναι ***ριζικὴ μεταβολὴ*** τῆς καρδίας, τοῦ νοῦ, ναί, ὁλοκλήρου τοῦ ἀνθρώπου, διενεργεῖται δὲ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ οὐχὶ ὑπὸ ἀνθρώπου.

2) Ὅτι ἡ εὐαγγελικὴ μετάνοια δὲν ἐπιτυγχάνεται διὰ σαρκικῶν, ἤτοι ***κοσμι-***

κῶν μέσων, οἷον τῆς φιλοσοφίας, τῆς παιδείας, τῆς ἀνατροφῆς, τοῦ πολιτισμοῦ, κτλ. ὅσον δήποτε ὠφέλιμα καὶ ἂν ἦναι ταῦτα· οὔτε διὰ κοσμικῶν ἐλατηρίων, ὡς λ. χ. τῆς ἐντροπῆς τῆς κοινῆς γνώμης, τοῦ πόθου τῆς ὑπολήψεως τῶν ἀνθρώπων, κτλ., ἀλλὰ μόνον διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Οὕτως ὁ προφήτης Νάθαν ἐκάλεσε τὸν Δαβὶδ εἰς μετάνοιαν εἰπών, «Τάδε λέγει Κύριος». Οὕτως ὁ Πέτρος ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς ἐξήγειρε τὸν νοῦν καὶ συνεκίνησε τὴν καρδίαν τόσων χιλιάδων ἀνθρώπων δι' ἁπλῶν Γραφικῶν ἐπιχειρημάτων. «Ὁ νόμος τοῦ Κυρίου εἶναι ἄμωμος, ἐπιστρέφων ψυχήν· ἡ μαρτυρία τοῦ Κυρίου πιστή, σοφίζουσα τὸν ἁπλοῦν. Τὰ διατάγματα τοῦ Κυρίου εὐθέα εὐφραίνοντα καρδίαν. Ἡ ἐντολὴ τοῦ Κυρίου λαμπρά, φωτίζουσα ὀφθαλμούς» (Ψαλμ. ιθ'. 7,8).

Ἡ μεταβολὴ ἐκείνη τῆς καρδίας, ἥτις δὲν ἀγαπᾷ οὐδὲ ἐκτιμᾷ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, δὲν δύναται ν' ἀποβῇ εἰς διαρκῆ ἀναμόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπου· διότι, ναὶ μὲν τὸ Πνεῦμα εἶναι ὁ **αὐτουργός**, ἀλλ' ἡ Γραφὴ εἶναι τὸ **μέσον** τῆς μετανοίας.

Ἄλλα πράγματα πιθανὸν νὰ μὴ μᾶς ἐπηρεάζωσι πολύ, ἀλλ' ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ μᾶς ἀνακαινίζει. Δι' αὐτοῦ γεννώμεθα ἐκ Θεοῦ.

3) Ὅτι οὐδὲν εἶναι πλέον ἀνόητον ἢ τὸ **ἀναβάλλειν ἢ ἀμελεῖν τὴν μετάνοιαν** ἢ καταφρονεῖν τὴν Γραφήν, δι' ἧς τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐνεργεῖ τὴν μετάνοιαν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου.

4) Ὅτι **τρομερὰ θὰ ἦναι ἡ καταδίκη**, ἥτις ἀναμένει τοὺς ὁπωσδήποτε ἐμποδίζοντας τὸ κήρυγμα, τὴν ἀνάγνωσιν, τὴν διδασκαλίαν καὶ ἐν γένει τὴν κυκλοφορίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, μεταξὺ τοῦ λαοῦ, καὶ οὕτως ἀποστεροῦντας αὐτὸν τοῦ **κυρίου** μέσου, δι' οὗ τῇ συνεργείᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ ἄνθρωπος κινεῖται εἰς μετάνοιαν καὶ ἀποκτᾷ σωτηρίαν.

Καὶ τώρα, ἀδελφοί μου, πῶς ἔχει μὲ σᾶς τὸ σπουδαῖον τοῦτο ζήτημα; Ἔχετε σεῖς διέλθει δι' ὅλων τῶν σταδίων τῆς πείρας, τὰ ὁποῖα περιεγράψαμεν; Ἔχετε σεῖς συναισθανθῇ καὶ γνωρίσει τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὰς ἁμαρτίας σας; Ἔχετε λυπηθῇ καὶ θρηνήσει δι' αὐτὰς καὶ διὰ τὴν διαφθορὰν τῆς φύσεώς σας, καὶ ἔχετε μεταβάλει τὴν ζωὴν καὶ ἀναστροφήν σας; Ἐὰν ἔχητε τὴν πεῖραν τούτων, εἶσθε ἀληθῶς μετανοημένοι καὶ οὐδένα φόβον πρέπει νὰ ἔχητε περὶ τῆς σωτηρίας σας. Τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἔχει ἀνακαινίσει ὑμᾶς, καὶ εἶσθε νέα κτίσις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τὸ δὲ ὄνομά σας ἐγράφη ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ Ἀρνίου. Ἀλλ' ἂν οὐχί, οἱονδήποτε καὶ ἂν ἦναι τὸ θεμέλιόν σας, εἶναι ἐπισφαλές· οἱαδήποτε ἡ ἐλπίς σας σας, εἶναι ψευδής, καὶ ἂν μὴ μετανοήσητε, θέλετε εὑρεθῇ ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ δικαίου καὶ ἁγίου Θεοῦ, ὅταν ἐμφανισθῆτε ἐνώπιον τοῦ βήματος Αὐτοῦ, ἵνα δώσητε λόγον τῶν πεπραγμένων ἐν τῷ σώματι. Διὸ ἱκετεύω ὑμᾶς νὰ ἐνωτισθῆτε τὴν προτροπὴν τοῦ Ἀποστόλου, τὴν φωνὴν τοῦ Θείου Πνεύματος, καλοῦσαν ὑμᾶς σήμερον εἰς μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφὴν εἰς τὸν μόνον Σωτῆρα τῶν ψυχῶν σας, ὅστις εὐμενῶς θὰ σᾶς δεχθῇ καὶ σώσῃ μὲ αἰώνιον σωτηρίαν! Ἀμήν.

(Ἐκ τῶν ἀνεκδότων κηρυγμάτων τοῦ **Μιχαὴλ Καλοποθάκη** 1868).

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

Η ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΙΣΧΥΟΝΤΟΣ

«Ἄφες τοὺς νεκρούς.....»
(Λουκ. θ΄. 60)

Ὁ Χριστὸς προσκαλεῖ κάποιον νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Ὁ προσκληθεὶς ὅμως ζητεῖ μικρὰν προθεσμίαν, ὅπως ἐκπληρώσῃ τὸ ὕστατον αὐτοῦ καθῆκον πρὸς τὸν νεκρὸν συγγενῆ του, ἂς εἴπωμεν πρὸς ἓν πτῶμα. Ὁ Κύριος ἡμῶν ἀντὶ πάσης ἄλλης ἀπαντήσεως τῷ λέγει: «Ἄφες τοὺς νεκροὺς νὰ θάψωσι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, σὺ δὲ ἀπελθὼν κήρυττε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ».

Ἡ αἴτησις τοῦ προσκληθέντος, ὅπως θάψῃ τὸν πατέρα του, δὲν ἦτο οὔτε παράλογος, οὔτε ἀνευλαβής, ἀλλά, φαίνεται, ἄλλη ἦτο ἡ ἀντίληψις τοῦ προσκληθέντος καὶ ἄλλη ἡ τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Ὁ Κύριος ἡμῶν ἀντιλαμβάνεται τὸν ζῶντα κόσμον ὡς νεκρόν, καὶ λέγει: «Ἄφες τοὺς νεκροὺς νὰ γίνουν οἱ νεκροθάπται νεκρῶν».

Βεβαίως ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δὲν ἠννόει τὴν φυσικὴν νέκραν μόνον, ἀλλ' ἠννόει τὴν ἠθικὴν νέκραν καὶ πνευματικὴν τοιαύτην. Βεβαίως οἱ φυσικῶς νεκροὶ δὲν ἠδύναντο νὰ θάψουν ἄλλους φυσικοὺς νεκρούς, τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, ὥστε πρόκειται περὶ ἠθικῆς νέκρας.

Εἰς αὐτὴν λοιπὸν τὴν περίστασιν ὁ Χριστὸς ἐδίδαξε τὴν μεγάλην ἐκείνην ἀλήθειαν, ὅτι οὐδεμία σχέσις ὑπάρχει μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου, φωτὸς καὶ σκότους. Κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ ἐκείνην τὴν στιγμήν, ἀνέπτυξε τὴν μεγάλην ἀρχὴν τοῦ νόμου τῆς προόδου καὶ ἀναπτύξεως τῆς ζωῆς, ὅτι ὁ ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὴν ζωὴν καὶ ὢν πρόθυμος νὰ ζῇ οὐ μόνον δὲν πρέπει νὰ ἐνέχηται εἰς τοὺς νεκρούς, ἀλλὰ τοὐναντίον πρέπει νὰ ἐξακολουθῇ φροντίζων, μὴ τυχὸν ἡ μεμολυσμένη ἀτμόσφαιρα τῶν νεκρῶν ἀπονεκρώσῃ καὶ αὐτὸν τὸν ἔχοντα σφρῖγος καὶ ὀργανισμὸν ἱκανὸν νὰ ζήσῃ.

Τίνα ἠθικὴν δύναται νὰ διδάξῃ ὁ ἀνήθικος; Τίνα φιλαλήθειαν ὁ ψεύστης, ὁ κλέπτης, ὁ φονεύς; Τίνα δὲ λόγον περὶ ζωῆς δύναται νὰ κάμῃ ὁ νεκρός;

Μάτην θὰ ἀναζητήσωμεν παρὰ τῶν ἀνθρώπων τὰς ἀρχὰς ταύτας, ὅταν βλέπωμεν καὶ ἡμεῖς σήμερον, (ὅπως ἔβλεπε καὶ ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν Του) τὴν κακίαν παρασύρουσαν πᾶν τὸ προστυχὸν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Καὶ ὅταν λέγωμεν, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ἀντελαμβάνετο τὸν κόσμον νεκρόν, ἐννοοῦμεν, ὅτι τὸν εὕρισκεν ἀνίκανον νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ὑψηλάς του ἐν τῷ κόσμῳ ὑποχρεώσεις ὡς ἄνθρωπος. Ἡ νέκρα αὕτη δὲν προῆλθεν ἀφ' ἑαυτῆς. Τὴν προεκάλεσεν ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς κακίας.

Ἀλλὰ πρὸς τὴν νέκραν ταύτην τὴν βασιλεύουσαν ἐν τῷ κόσμῳ, ὁ Ἰησοῦς προτάσσει Ἑαυτὸν ὡς ζωὴν ἐρχομένην ἐξ ἄλλου κόσμου. Εἶναι γνωσταὶ αἱ λέξεις τοῦ Ἰησοῦ: «*Ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή. Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἔχει ζωὴν αἰώνιον*».

Ἡ ἐπιστήμη ἀπέδειξε τρανότατα ὅτι αὐτόματος γένεσις εἶναι ἀδύνατος. Ταῦτα ἡ Γραφὴ ἐπιβεβαιοῖ διὰ τῆς θείας ἐπεμβάσεως, διὰ τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἀνθρώπου. «Ἐάν τις δὲν γεννηθῇ ἄνωθεν, δὲν δύναται νὰ ἴδῃ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ». «Ἐγὼ δίδω ε ς αὐτὰ ζωήν». Ταῦτα σημαίνουσι σαφῶς καὶ ὡρισμένως, ὅτι Αὐτὸς εἶναι ἡ ζωή, ἡ δὲ ἀποστολή Του εἰς τὸν κόσμον ἦτο νὰ δώσῃ ζωήν. Αὐτὸς εἶναι τὸ φῶς τοῦ κόσμου, ἄνευ Αὐτοῦ οὔτε φῶς οὔτε ζωὴ πνευματικὴ δύναται νὰ ὑπάρξῃ.

Ἡ μετάβασις ἀπὸ τοῦ κόσμου τῆς εἰδωλολατρίας εἰς τὴν πίστιν τοῦ ἑνὸς ἀληθινοῦ Θεοῦ ὀφείλεται εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸς ὡς νέον στοιχεῖον ὑψηλῶν ἀληθειῶν ἐξετέλεσε τὸ μέγα τοῦτου ἔργον.

Ἡ μετάβασις τοῦ κόσμου ἀπὸ τοῦ μεσαιωνικοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὸν Εὐαγγελικὸν Χριστιανισμὸν εἶναι ἀπόρροια τοῦ αὐτοῦ στοιχείου. Μετ' Αὐτοῦ ὁ κόσμος ἐξευγενίζεται. Ἄνευ Αὐτοῦ καταρρέει. Τὰ ἔθνη τὰ ἀντλοῦντα ζωὴν ἐξ Αὐτοῦ εὐημεροῦν, ἄνευ Αὐτοῦ παρακμάζουν. Μετ' αὐτοῦ ἄτομα καὶ οἰκογένειαι εὐτυχοῦν, ἄνευ Αὐτοῦ δυστυχοῦν. Πῶς ; ἰδού :

Δὲν προτάσσει μόνον ὁ Χριστὸς ἑαυτόν, ὡς στοιχεῖον τῆς ζωῆς τοῦ κόσμου, ἀλλὰ προσκαλεῖ πάντας τοὺς ἀποδεχθέντας Αὐτὸν εἰς τὴν ζωὴν νὰ ἐγκαλείψωσι τὸν νεκρὸν κόσμον καὶ νὰ φροντίσωσι διὰ τὸν ἑαυτόν των, τὴν ἰδίαν των ζωήν. Δὲν προσκαλεῖ σήμερον ὁ Χριστὸς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δὲν θέλουν νὰ ζῶσι. Αὐτοὺς τοὺς ἀφίνει, διότι εἶναι ἀνάξιοι νὰ ζῶσι, καθὼς ἐκεῖνα τὰ ἔθνη, τὰ ὁποῖα ἔπαυσαν νὰ δεικνύωσι σημεῖα ζωῆς, καὶ τάχιον ἢ βράδυον θὰ ἐκλείψωσι. Τοιουτοτρόπως καὶ ἐκεῖνοι τῶν Χριστιανῶν, τῶν ὁποίων τὰ ἔτη οὐδεμίαν πνευματικὴν πρόοδον ἔφερον, εἶναι, ναί, εἴμεθα, ἀνάξιοι νὰ ἔχωμεν ἰδίαν πνευματικὴν ὑπόστασιν, εἴμεθα ἀνάξιοι νὰ λεγώμεθα χριστιανοί.

Ἐκκλησίαι, αἵτινες ἐπὶ ἔτη καὶ αἰῶνας ἔμειναν στάσιμοι εἰς τὴν πνευματικὴν ἀντίληψιν καὶ τὰ Χριστιανικὰ ἰδεώδη καὶ φαίνονται μᾶλλον ὀπισθοδρομοῦσαι πνευματικῶς, αἱ ἐκκλησίαι αὗται εἶναι ἀνάξιαι νὰ ζῶσιν, οἱονδήποτε ὄνομα καὶ ἂν φέρωσιν αὗται, ἀδιάφορον εἶναι εἰς ποίους ἐφαρμόζονται αἱ λέξεις αὗταί. ἐὰν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἐνταῦθα εὑρισκομένους ἢ ἄλλους, ἀδιάφορον ποίους ἐγγίζουν οἱ λόγοι τοῦ Χριστοῦ : «ἄφες τοὺς νεκροὺς νὰ θάψουν τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς».

Ἦτο αὐτὸς ὁ Χριστὸς ὅστις εἶπεν : «Διότι εἰς πάντα τὸν ἔχοντα θέλει δοθεῖ καὶ περισσευθῇ, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει θέλει ἀφαιρεθῇ ἀπ' αὐτοῦ».

Ὁ νόμος εἶναι εἷς, ἀναλλοίωτος, εἴς τε τὴν φυσικὴν καὶ τὴν πολιτικὴν ζωὴν τῶν ἀτόμων : Ἡ ἐπικράτησις τοῦ ἰσχύοντος. Ἐκεῖνο τὸ ἄτομον θὰ ἐπικρατήσῃ ἔν τε τῇ οἰκογενείᾳ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ἰσχύν, τὴν ὑπεροχήν, τὴν ζωήν.

Ἂς μὴ βαυκαλιζώμεθα μὲ ἐλπίδας μωρὰς καὶ ματαίας. Ὁ ροῦς τῶν πραγμάτων θὰ μᾶς φέρῃ μίαν ἡμέραν εἰς τὸ τέρμα, ὅπερ διεγράψαμεν ἡμεῖς δι' ἑαυτοὺς ἀπέναντι τοῦ Χριστοῦ, τοῦ νέου τούτου στοιχείου τῆς ζωῆς μας.

Θέλεις νὰ ἐπικρατήσῃς καὶ νὰ ὑπερέχῃς εἰς τὴν ζωήν σου ; Παραδέχθητι τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ ὡς τὴν μόνην τελειότητα, καὶ κάμε αὐτὴν πηγὴν τῶν ἐνεργειῶν σου, τῆς ζωῆς σου, καὶ ἔσο βέβαιος ὅτι θὰ ἐπικρατήσῃς, ἄλλως θὰ κυματίζεσαι μεταξὺ βεβαιότητος καὶ ἀμφιβολίας.

Μὴ παίζετε μὲ τὴν θρησκείαν, μὴ παίζετε μὲ τὸν Χριστιανισμόν, μὴ παίζετε

μὲ τὴν ζωήν. Πρὸς ἐσᾶς δέ, οἵτινες θέλετε νὰ ζήσητε καὶ εἶσθε ἕτοιμοι νὰ ἀκολουθήσητε τὸν Χριστὸν παντοῦ, καὶ εἰς τὰς κοιλάδας καὶ εἰς τὰ δύσβατα βουνά, εἰς τὰς τρικυμιώδεις καὶ τὰς γαληνιαίας θαλάσσας, εἰς ἐσᾶς, λέγω, ὄχι, ἐγώ, ἀλλ' ὁ Χριστός: «Ἄφετε τοὺς νεκρούς, τοὺς πνευματικῶς νεκροὺς καὶ διαγγείλατε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς θέλοντας καὶ ἐπιθυμοῦντας νὰ ζήσωσιν...» Ἐξέλθετε ἀπὸ τὸ μέσον αὐτῶν... Ἰδοὺ ὁ Χριστὸς σᾶς περιμένει.

Εὐαγγελία Π. Οἰκονόμου.

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ

ὑπὸ ΡΙΧΑΡΔΟΥ ΤΡΕΝΤΣ (**Richard Trench**)

Κατ' ἐπιτομὴν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ

(συνέχεια)

ΙΘ'.

Ἡ θεραπεία τοῦ ἔχοντος ἐξηραμένην τὴν χεῖρα.

(Ματθ. ιβ.' 9—13, Μάρκ. γ.' 1—5, Λουκ. ς.' 6—11).

Ἡ ὑπὸ μελέτην θεραπεία τοῦ ἔχοντος ἐξηραμένην τὴν χεῖρα δὲν εἶναι ἡ πρώτη περίστασις ἀγαθοεργίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐν Σαββάτῳ, ἥτις ἐκίνησε τὸν χόλον τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ καὶ ἐχρησίμευσεν ὡς ἀφορμὴ κατηγορίας ἐναντίον αὐτοῦ. (*) Ἀλλὰ ἡμεῖς ἐπεφυλάχθημεν ὅπως ἐν σχέσει πρὸς ταύτην τὴν θεραπείαν ἐξετάσωμεν τὴν ἐν συνόλῳ ἄποψιν τοῦ Κυρίου ὡς πρὸς τὸ Ἰουδαϊκὸν Σάββατον.

Τὸ θαῦμα τοῦτο συνδέεται στενῶς πρὸς τὴν ὁμιλίαν, ἥτις ἀμέσως προηγεῖται καὶ ἥτις περιέχει τὰς μᾶλλον βαρυσημάντους ῥήσεις τοῦ Κυρίου ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς Σαββατικῆς ἀργίας.

Ἂς ἀνατρέξωμεν λοιπὸν εἰς τὴν ὁμιλίαν ἐκείνην καὶ ἂς ἐξετάσωμεν τὰς περιστάσεις, αἵτινες προὐκάλεσαν αὐτήν.

«***Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύετο ὁ Ἰησοῦς διὰ τῶν σπαρτῶν ἐν Σαββάτῳ, οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν καὶ ἤρχισαν νὰ ἀνασπῶσιν ἀστάχυα καὶ νὰ τρώγωσιν. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι, ἰδόντες, εἶπον πρὸς αὐτόν, Ἰδού, οἱ μαθηταί σου πράττουσιν ὅ,τι δὲν συγχωρεῖται τὸ Σάββατον νὰ πράττηται***» (***Ματθ. ιβ' 1,2***).

(*) Ἑπτὰ ἐν ὅλῳ θεραπεῖαι ἀναφέρονται ὡς ἐκτελεσθεῖσαι ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου: ἡ τοῦ δαιμονιζομένου, ἐν τῇ συναγωγῇ τῆς Καπερναοὺμ (Μαρκ. α.' 21), ἡ τῆς πενθερᾶς τοῦ Σίμωνος Πέτρου (Μάρκ. α.' 29), ἡ τοῦ παραλυτικοῦ ἐν Βηθεσδὰ (Ἰωάν. ε.' 9), ἡ τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ (Ἰωάν. δ.' 14), ἡ τῆς συγκυπτούσης γυναικὸς (Λουκ. ιγ.' 12), ἡ τοῦ ὑδρωπικοῦ (Λουκ. ιδ.' 2), καὶ ἡ παροῦσα· ἔχομεν δὲ ἐνδείξεις ὅτι καὶ ἄλλας πολλὰς ἐξετέλεσεν ὁμοίως ἐν Σαββάτῳ (ὡς ἐν Μάρκ. α.' 24).

Καταγγέλλοντες ὅμως ταῦτα πρὸς τὸν Κύριον, οἱ Φαρισαῖοι δὲν κατήγγελλον τὴν πρᾶξιν τῆς συλλογῆς ἀστάχεων μὴ ἀνηκόντων εἰς τοὺς συλλέγοντας, διότι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν δὲν ἀπετέλει παράβασιν τοῦ Νόμου, ἐπειδὴ ὁ Νόμος ἐπέτρεπεν εἰς τοὺς διερχομένους νὰ κόπτωσιν ἀστάχεις καὶ νὰ τρώγωσι πρὸς κόρεσιν τῆς πείνης των (Δευτερ. κγ.΄ 25). Καὶ παρατηροῦμεν παρεμπιπτόντως πῶς ὁ Θεός, διὰ τοιούτων ἐλαφρῶν καὶ ἀσημάντων περιορισμῶν τῆς ἰδιοκτησίας, ἐδήλου ὅτι Αὐτὸς ἦτο ὁ πραγματικὸς ἰδιοκτήτης ὅλης τῆς γῆς, καὶ ὅτι οἱ κατέχοντες ταύτην τὴν κατεῖχον ἐκ τῆς χειρὸς Αὐτοῦ καὶ μόνον. Οὕτω λοιπὸν οἱ Φαρισαῖοι κατήγγελλον οὐχὶ τὴν πρᾶξιν, ἀλλὰ τὴν παράβασιν τῆς Σαββατικῆς ἀργίας.

Καὶ εἰς ἀπάντησιν, ὁ Κύριος ἡμῶν ζητεῖ νὰ ὑψώσῃ τὴν ἀντίληψιν τῶν καταγγελλόντων εἰς ὑψηλότερον ἐπίπεδον, φέρει δὲ δύο παραδείγματα ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐξ αὐτοῦ τοῦ Νόμου, τὸν ὁποῖον ἐκεῖνοι ἐνόμιζον ὅτι περιφρουροῦν, διὰ τῶν ὁποίων ἀπεδεικνύετο ὅτι ὁ Νόμος πρέπει νὰ ἐφαρμόζηται κατὰ πνεῦμα καὶ οὐχὶ κατὰ γράμμα, διὰ νὰ ἀποβαίνῃ εὐεργετικὸς καὶ οὐχὶ ἐπιβλαβής. Τὸ ἓν παράδειγμα ἦτο ἐπεισόδιον τῆς φυγῆς τοῦ Δαβὶδ ἀπ' ἔμπροσθεν τοῦ Σαοὺλ (Α.΄ Σαμ. κα.΄ 1—6), ὅτε ὁ Δαβὶδ ἐζήτησε καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ ἀρχιερέως τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως· τὸ δὲ παράδειγμα τοῦτο θὰ εἶχε μέγα κῦρος εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν Ἰουδαίων, καθότι ὁ Δαβὶδ ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ κορυφαῖος τῶν ἁγίων τῆς Π. Οἰκονομίας. Τὸ ἄλλο ἦτο παράδειγμα ἐκ τῆς Λευϊτικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ναοῦ, ἥτις ἐξετελεῖτο καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου, διότι ἦτο ἐργασία ἀναπόσπαστος ἀπὸ τὰς θυσίας, αἵτινες διετάσσοντο παρὰ Θεοῦ, καὶ ἀπετέλουν τὴν οὐσίαν τῆς ἐν τῷ Ναῷ λατρείας τοῦ Ἰεχωβᾶ (Ἀριθ. κζ΄. 8,9). Αἱ θυσίαι, μὲ ὅλας τὰς συνοδευούσας αὐτὰς ἐργασίας δὲν κατηργοῦντο κατὰ τὸ Σάββατον· ἐν τούτοις οὐδεὶς κατηγόρει τοὺς ἱερεῖς ἢ τοὺς Λευΐτας τούτου ἕνεκεν, ὡς παραβάτας τῆς ἁγίας ἡμέρας, μᾶλλον δὲ θὰ ἐλογίζοντο παραβάται ἐὰν παρέλειπον ταῦτα. (*)

«***Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς, Δὲν ἀνεγνώσατε τί ἔπραξεν ὁ Δαβὶδ ὅτε ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ καὶ ἔφαγε τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως, τοὺς ὁποίους δὲν ἦτο συγκεχωρημένον εἰς αὐτὸν νὰ φάγῃ, οὔτε εἰς τοὺς μετ' αὐτοῦ, εἰμὴ εἰς τοὺς ἱερεῖς μόνους; Ἢ δὲν ἀνεγνώσατε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι ἐν τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς βεβηλώνουσι τὸ σάββατον ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶναι ἀθῷοι; Σᾶς λέγω δὲ ὅτι ἐδῶ εἶναι μεγαλείτερος τοῦ ἱεροῦ***» (***αὐτόθι 3—5***).

Εἰς τὸ ἑπόμενον ἐδάφιον, «***Ἐὰν ὅμως ἐγνωρίζετε τί εἶναι, Ἔλεον θέλω καὶ οὐχὶ θυσίαν (Ὡσηὲ ς΄. 7), δὲν ἠθέλετε καταδικάσει τοὺς ἀθῴους, διότι ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι Κύριος καὶ τοῦ Σαββάτου***», ὑποδηλοῦται ὅτι ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος δὲν ἦτο ὁ ὑπέρτατος τῶν θεσμῶν, ἀλλ' ὅτι ὁ Θεὸς ἐπεφύλασσεν εἰς τὸν λαὸν Του κάτι ἀνώτερον καὶ τελειότερον—τὸν πνευματικὸν νόμον.

(*) Τὸ αὐτὸ ἐπιχείρημα φέρει ὁ Χριστὸς καὶ ὡς πρὸς τὴν περιτομὴν (Ἰωάν. ζ΄. 22,23), ἀποδεικνύων ὅτι χάριν τῆς περιτομῆς παραβαίνεται νομίμως ἡ Σαββατικὴ ἀργία. Καὶ ἐπιλέγει ὁ Κύριος ὅτι αἱ θεραπεῖαι, ἃς Αὐτὸς ἐξετέλει ἐν Σαββάτῳ, ἦσαν θεραπεῖαι ὁλοκλήρου τοῦ ἀνθρώπου, ἑπομένως ἔπρεπε νὰ θυσιασθῇ χάριν αὐτῶν τὸ Σάββατον.

Ὁ προφήτης τῆς Παλαιᾶς Οἰκονομίας προλαμβάνει ἐδῶ τὸν μέγαν ἀπόστολον τῆς Νέας, ὅστις διεκήρυξεν: «Ἐὰν λαλῶ τὰς γλώσσας τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἀγγέλων.............καὶ ἐὰν πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου διανείμω, καὶ ἐὰν παραδώσω τὸ σῶμά μου διὰ νὰ καῇ, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι» (Α΄. Κορ. ιγ΄. 1—3). Διακηρύττει ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἐπιθυμεῖ θυσίαν ἐξωτερικήν, ἀλλὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἔκχυσιν τῆς ἀγάπης—τὴν ἐξ ἀφοσιώσεως αὐτοθυσίαν τῆς ἀγάπης (πρβλ. Ἑβρ. ι.΄ 5—10). Ἡ ἀγάπη καὶ ἡ αὐταπάρνησις εἶναι ἀπαραίτητα στοιχεῖα πάσης ἐξωτερικῆς θυσίας καὶ ὑπηρεσίας, προκειμένου δὲ νὰ γίνῃ ἐκλογὴ μεταξὺ τῆς ἐξωτερικῆς μορφῆς καὶ τοῦ πνεύματος, ὀφείλει νὰ ὑποχωρήσῃ ὁ τύπος πρὸ τῆς οὐσίας ὡς εὐτελέστερον πρὸ τιμιωτέρου.

Ἡ ἀνωτέρω ρῆσις τοῦ Κυρίου («ἐὰν ἐγνωρίζετε,» κτλ.) δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἢ ἐπὶ τῶν μαθητῶν: «Ἐὰν κατενοεῖτε ποῖον εἶδος ὑπηρεσίας ζητεῖ ὁ Θεός, ἠθέλετε ἐννοήσει πῶς οἱ μαθηταί μου, ἀπησχολημένοι μὲ τὰς ἰδικάς μου ἀνάγκας, δὲν εὗρον καιρὸν νὰ φροντίσωσι διὰ τὴν ἰδικήν των τροφήν, καὶ ἐπειδὴ ἐπείνασαν ἔπραξαν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σᾶς σκανδαλίζει τόσον». Ἢ νὰ ἐφορμοσθῇ ἐπ᾿ αὐτῶν τούτων τῶν Φαρισαίων, ὡς ἑξῆς: «Ἐὰν κατενοεῖτε τὸ εἶδος τῆς ὑπηρεσίας, ἥτις εὐχαριστεῖ τὸν Θεόν, θὰ προσεπαθῆτε νὰ τὸν εὐχαριστήσητε διὰ πνεύματος πρᾳότητος καὶ ἐλέους, ἐκφέροντες κρίσιν ἐπιεικῆ περὶ τῶν ἀδελφῶν σας, δεικνύοντες τὴν ἀγάπην ἐκείνην, τὴν ἐκ καθαρᾶς καρδίας πηγάζουσαν, ἥτις εἶναι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἀνωτέρα πάντων τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν (Μάρκ. ιβ.΄ 33) καὶ δὲν θὰ ἦσθε κριταὶ πονηρῶν σκέψεων» (Παροιμ. ιζ.΄ 15). Ἦτο ἀκριβῶς ἡ ἔλλειψις αὕτη τῆς μετ᾿ ἐλέους συγκεκερασμένης ἀγάπης, ἥτις ἔκαμε τοὺς Φαρισαίους νὰ καταδικάζουν τοὺς ἀθῴους, καὶ νὰ ἀποδίδουν εἰς περιφρόνησιν τοῦ Σαββάτου τὴν πρᾶξιν τῶν μαθητῶν, ἐνῷ πράγματι ἡ ἀνάγκη τοὺς ὤθησε νὰ κόψουν καὶ νὰ φάγουν τοὺς ἀστάχεις.

Μόνος ὁ Μάρκος, ἐξ ὅλων τῶν Εὐαγγελιστῶν, μᾶς διεφύλαξε τὰς βαρυσημάντους λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἕπονται: «***Τὸ Σάββατον ἐγένετο διὰ τὸν ἄνθρωπον, οὐχὶ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ Σάββατον***» (Μαρκ. 6.΄ 27). Ὁ σκοπὸς τῆς θεοπίσεως τοῦ Σαββάτου ἦτο νὰ καταστῇ εὐλογία εἰς τὸν ἄνθρωπον· ὁ σκοπὸς τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἦτο νὰ τηρῇ ἀργίαν τὸ Σάββατον. Ἐδῶ τίθεται μιὰ ἀρχή, τὴν ὁποίαν εἶναι φανερὸν ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ περιορίσωμεν εἰς τὸ ζήτημα τοῦ Σαββάτου· ἀλλ᾿ ὅτι μᾶλλον πρέπει νὰ ἐπεκτείνωμεν τὴν ἐφαρμογήν της εἰς ὅλον τὸν κύκλον τῶν ἐξωτερικῶν διατάξεων τοῦ Νόμου. Ὁ Νόμος ἐδόθη διὰ τὸν ἄνθρωπον, οὐχὶ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸν Νόμον. Τὸ τέλος καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ Νόμου εἶναι ὁ ἄνθρωπος, αἱ δὲ διατάξεις τοῦ Νόμου εἶναι τὰ μέσα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Τὰ μέσα ταῦτα ἐθεσπίσθησαν ὅπως διαπαιδαγωγήσωσι καὶ διαμορφώσωσι τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν καταστήσωσιν εὔθετον νὰ ὑπηρετῇ τὸν Θεὸν αὐθορμήτως καὶ αὐτοπροαιρέτως. (*) Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι Κύριος καὶ τοῦ Σαββάτου. Ὡς ἄνθρωπος, «ἐγεννήθη ὑπὸ τὸν Νόμον» (Γαλάτ. δ.΄ 4), ἀλλ᾿ ὡς Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὡς

(*) Καὶ αὐτὸ τὸ Ταλμοὺδ ἐκφράζει παραπλησίαν ἰδέαν «Τὸ Σάββατον εἶναι εἰς τὰς χεῖράς σας, οὐχὶ σεῖς εἰς χεῖρας τοῦ Σαββάτου, διότι ἐγράφη, «*Ὁ Κύριος ἔδωκεν εἰς ὑμᾶς τὸ Σάββατον*. (Ἔξοδ. ις.΄ 29, Ἰεζεκιὴλ κ΄. 12).

Μεσσίας, ὅστις εἶναι καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵσταται ὑπεράνω τῶν διατάξεων τοῦ Νόμου, τὰς ὁποίας Αὐτὸς ἔδωκε διὰ τὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ ἀνθρώπου· ὅταν δὲ ἐκλείψῃ ἡ ἀνάγκη τῆς διαπαιδαγωγήσεως ταύτης τῆς πειθαρχικῆς, δύναται νὰ καταργήσῃ τὰς διατάξεις, νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν σκιὰν διὰ τῆς οὐσίας. Ὁ Χριστὸς εἶναι «τὸ τέλος τοῦ Νόμου», ὢν αὐτὸς νόμος ζῶν· οὐχὶ ὁ καταλύων τὸν Νόμον, ὡς κατηγόρουν Αὐτὸν οἱ ἐχθροὶ Αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ μετατρέπων τὸν Νόμον εἰς ἐλευθερίαν, ἀπὸ τῆς σκιᾶς εἰς τὴν οὐσίαν, ἀπὸ τοῦ γράμματος εἰς τὸ πνεῦμα.

Τὸ ἐπεισόδιον τῆς θεραπείας τοῦ ἔχοντος ἐξηραμένην τὴν χεῖρα ἐπισυνάπτεται ὑπὸ τοῦ Ματθαίου εὐθὺς εἰς τὴν ἀνωτέρω ἀπολογίαν τοῦ Κυρίου ὑπὲρ τῶν μαθητῶν του, ἐνῷ ὁ Λουκᾶς ἀναφέρει τὴν θεραπείαν ὡς λαβοῦσαν χώραν κατὰ τὸ ἑπόμενον Σάββατον. Τὸ θαῦμα τοῦτο ἐξετελέσθη ἐν τῇ συναγωγῇ, ὅπως καὶ τὸ τῆς συγκυπτούσης γυναικὸς (Λουκ. ιγ.' 11) καὶ τὸ τοῦ δαιμονιζομένου ἐν Καπερναοὺμ (Μάρκ. α.' 2,3). Ἐν τῇ συναγωγῇ λοιπὸν ἐκείνων, μετὰ τῶν ὁποίων εἶχε συζητήσει τὰ ἀνωτέρω, εἶδεν ***ἄνθρωπον, τοῦ ὁποίου ἡ δεξιὰ χεὶρ ἦτο ξηρὰ*** (Λουκ. ϛ.' 6). Εἶχε καταστῇ ἀτροφικὴ ἐκ χρονίας παραλύσεως, διὰ νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν σύγχρονον ὀνομασίαν τῆς παθήσεως ταύτης· ἦτο δὲ ἡ πάθησις ἀπολύτως ἀνίατος δι' ἀνθρωπίνων μέσων.

«***Παρετήρουν δὲ αὐτὸν οἱ Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ἂν ἐν τῷ Σαββάτῳ θέλῃ θεραπεύσει, διὰ νὰ εὕρωσι κατηγορίαν ἐναντίον αὐτοῦ. Αὐτὸς ὅμως ἐγνώριζε τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν, καὶ εἶπε πρὸς τὸν ἄνθρωπον, τὸν ἔχοντα ξηρὰν τὴν χεῖρα, Σηκώθητι καὶ στῆθι εἰς τὸ μέσον, καὶ ἐκεῖνος σηκωθεὶς ἐστάθη***» (Λουκ. ϛ.' 7,8). Ἐδῶ διαφέρει ἡ ἀφήγησις ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐρώτησιν ἥτις ἕπεται. Ὁ μὲν Ματθαῖος ἀποδίδει ταύτην εἰς τοὺς Φαρισαίους. «***Ἠρώτησαν αὐτὸν λέγοντες, Συγχωρεῖται ἆρα νὰ θεραπεύῃ τις ἐν Σαββάτῳ***; Ὁ δὲ Μάρκος συμφωνεῖ μὲ τὸν Λουκᾶν, ὅστις λέγει: «***Εἶπε λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς, Θέλω σᾶς ἐρωτήσει τί εἶναι συγκεχωρημένον, νὰ ἀγαθοποιήσῃ τις ἐν τοῖς Σάββασιν, ἢ νὰ κακοποιήσῃ; νὰ σώσῃ ψυχὴν ἢ νὰ ἀπολέσῃ***;» Ἡ φαινομενικὴ ἀντίφασις ἐξηγεῖται εὐκόλως, ὅταν ἀνατρέξῃ τις εἰς ἄλλα παρόμοια ἐπεισόδια τῆς δημοσίας διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ. Πρῶτοι οἱ Φαρισαῖοι ἀπευθύνουν εἰς αὐτὸν τὴν ἐρώτησιν: «***Εἶναι συγκεχωρημένον νὰ θεραπεύῃ τις ἐν Σαββάτῳ;***» καὶ εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ὁ Κύριος ἀπαντᾷ κατὰ τὴν συνήθειάν του, δι' ἄλλης ἐρωτήσεως: «Θέλω καὶ ἐγὼ νὰ σᾶς ἐρωτήσω τι».

Θαυμάζει τις τὴν ἄπειρον σοφίαν τοῦ Κυρίου, ὅστις μετατοπίζει τὸ ζήτημα εἰς ἀνώτερον ἐπίπεδον, ὅπου εὐθὺς γίνεται φανερὸν ποῖον εἶναι τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ μὴ ὀρθόν. Εἰς τὸ προτεινόμενον ἐρώτημα—νὰ θεραπεύσῃ ἢ νὰ μὴ θεραπεύσῃ τις,—ἀντιτάσσει τὸ νὰ ἀγαθοεργῇ ἢ μή, δεικνύων ὅτι ἡ παράλειψις τῆς ἀγαθοεργίας ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ νὰ κακοποιήσῃ τις—τὸ νὰ ἀμελήσῃ τις νὰ σώσῃ μίαν ψυχὴν ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ νὰ θανατώσῃ αὐτήν. Ἑπομένως δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ζήτημα περὶ τούτου. Εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν δύναται νὰ ἦναι συγκεχωρημένον νὰ κακοποιῇ τι; ἢ νὰ πράττῃ τὸ κακὸν—νὰ ἁμαρτάνῃ.

Καὶ ἀλλαχοῦ, εἰς μίαν παρομοίαν περίπτωσιν ἐρωτᾷ: «***Τίς ἀπὸ σᾶς ἔχων πρόβατον ἕν, ἐὰν τοῦτο πέσῃ ἐν τῷ Σαββάτῳ εἰς λάκκον, δὲν θέλει πιάσει***

καὶ σηκώσει αὐτό; πόσον λοιπὸν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου! Καὶ ἐγώ, ὁ Ποιμὴν ὁ καλός, δὲν θέλω σώσει ἄνθρωπον τῆς ποίμνης μου; Μὲ ἐρωτᾶτε ἂν ἦναι συγκεχωρημένον νὰ θεραπεύῃ τις ἐν Σαββάτῳ; Σᾶς ἀπαντῶ ὅτι εἶναι συγκεχωρημένον νὰ ἀγαθοεργῇ τις ἐν Σαββάτῳ, ἑπομένως καὶ νὰ θεραπεύῃ.» Αὐτοὶ δέ, μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντείπωσι πλέον, ἐσιώπων πρὸ τῆς ἀκαταμαχήτου ταύτης λογικῆς.

Τότε, ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Μάρκος (γ.΄ 5), ***«περιβλέψας αὐτοὺς μετ᾽ ὀργῆς, λυπούμενος διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει πρὸς τὸν ἄνθρωπον, Ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου.»*** Ἴσως δυσκολευθῇ τις νὰ συμβιβάσῃ τὴν ἰδέαν τῆς συνυπάρξεως τῆς λύπης μετὰ τῆς ὀργῆς ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ καρδίᾳ· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ ἀντίφασιν. Ἡ καρδία Ἐκείνου, ὅστις ἦτο ἡ τελεία ἀγάπη καὶ ἡ τελεία ἁγιωσύνη, ἔτρεφε ταυτοχρόνως τὴν λύπην ὑπὲρ τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ τὴν ἀγανάκτησιν κατὰ τῆς ἁμαρτίας. Ἡ τοιαύτη ὀργὴ εἶναι ἱερά, ἁγνὴ καὶ διαυγής, ἀπηλλαγμένη ἀνθρωπίνης ἀτελείας καὶ πάθους.

Ὑπήκοος εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ Κυρίου, ὁ ἄνθρωπος ***ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἀποκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη.***

Τότε ἐκορυφώθη ἡ μανία τῶν ἐχθρῶν τοῦ Χριστοῦ, διότι οὐχὶ μόνον τὰς παραδόσεις αὐτῶν εἶχε παραβῆ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους εἶχεν ἀποστομώσει ἐνώπιον ὅλου τοῦ λαοῦ. ***«Ἐπλήσθησαν μανίας, καὶ συνωμίλουν πρὸς ἀλλήλους τί νὰ κάμωσιν εἰς τὸν Ἰησοῦν»*** (Λουκ. ς.΄ 11). Τυφλωθέντες δὲ ὑπὸ τοῦ πάθους, δὲν διστάζουν νὰ χρησιμοποιήσουν οἱονδήποτε ὅπλον κατ᾽ αὐτοῦ. ***«Καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρισαῖοι, συνεβουλεύθησαν εὐθὺς μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν κατ᾽ αὐτοῦ»*** (Μάρ. γ΄. 6).

Οἱ Ἡρωδιανοὶ ἦσαν τὸ Ρωμαΐζον κόμμα τῆς χώρας, ἀφωσιωμένον εἰς τὸν Ἡρώδην Ἀντίπαν, τὸν ἄρχοντα τῆς Γαλιλαίας, ὅστις διετήρει τὸν θρόνον του χάρις εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν ἐπιρροήν. Πρὸς τὸ κόμμα τοῦτο κατέφυγον οἱ Φαρισαῖοι πρὸς σύμπραξιν εἰς τὴν ἐξουδετέρωσιν τῆς νέας ταύτης δυνάμεως, ἥτις ἐφαίνετο ἐπαπειλοῦσα ἀμφοτέρους ἐξ ἴσου. Καὶ πάλιν, βραδύτερον, τὰ δύο ταῦτα κόμματα φαίνονται συμπράττοντα ὅπως παγιδεύσωσιν αὐτὸν (Ματθ. κϐ΄. 16) Ὁ δὲ Πιλᾶτος καὶ ὁ Ἡρώδης συνεφιλιώθησαν ἐπὶ τῇ εἰς θάνατον καταδίκῃ τοῦ Χριστοῦ (Λουκ. κϐ΄. 12). Ἐκεῖνος ὅμως ἐν τῷ μεταξύ, ἀντιληφθεὶς τὰς μηχανορραφίας αὐτῶν, ἀπεσύρθη εἰς τὰ περίχωρα τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας.

ΟΙ ΠΕΙΡΑΣΜΟΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΠΕΙΡΑΣΜΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

(Ματθ. δ'. 5—7, Λουκᾶ δ'. 9—10).

Ἐν τῇ προόδῳ τῶν μελετῶν ἡμῶν ἐπὶ τῶν πειρασμῶν τοῦ Χριστοῦ, ἐγείρεται τὸ ἐρώτημα, ἐὰν οἱ πειρασμοὶ ἐγένοντο ὑπὸ τύπον ὁράματος ἢ διὰ τῆς προσωπικῆς παρουσίας τοῦ Διαβόλου, καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὑπὸ ποίαν μορφὴν παρουσιάσθη οὗτος εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο δὲν εἶναι τόσον εὔκολος, πολλὴ δὲ διεξήχθη σχετικὴ συζήτησις μεταξὺ τῶν κατὰ καιροὺς ἑρμηνευτῶν. Ἐν τούτοις, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς ἀφηγήσεως τοῦ Λουκᾶ, δυνάμεθα νὰ ἤμεθα βέβαιοι ὅτι ὁ Διάβολος παρουσιάσθη προσωπικῶς μὲν εἰς τὸν Χριστόν, ὑπὸ ποίαν ὅμως μορφὴν ἀγνοοῦμεν. Αἱ ἐκφράσεις «εἶπεν ὁ Διάβολος, ἀναβιβάσας, ἔδειξεν, ἔφερεν, ἔστησεν», κ.τ.λ. μᾶς πείθουσι περὶ τῆς προσωπικῆς παρουσίας τοῦ Διαβόλου. Περὶ τοῦ σχήματος ἢ τῆς μορφῆς, ἣν οὗτος ὑπεδύθη, διετυπώθησαν διάφοροι γνῶμαι. Τινὲς ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ Διάβολος παρουσιάσθη ὑπὸ μορφὴν ἐρημίτου, ἄλλοι δὲ Φαρισαίου ἢ γραμματέως. Ἄλλη γνώμη εἶναι ὅτι ὁ Διάβολος ἐξέλεξε τὴν ἀρχαίαν μορφὴν τοῦ ὄφεως καὶ ὑπ᾽ αὐτὴν ὑπέβαλεν εἰς τοὺς πειρασμοὺς τὸν Κύριον ἡμῶν.

Ἡμεῖς δὲν θὰ ἐπιμείνωμεν ἐπὶ ζητήματος, τὸ ὁποῖον ἄλλως τε ἔχει μικρὰν σπουδαιότητα. Δυνάμεθα ὅμως ἁπλῶς νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι δὲν ἀποκλείεται καὶ μάλιστα κατὰ τὸν τρίτον πειρασμόν, νὰ μετεσχηματίσθη ἀπὸ ἀγγέλου σκότους καὶ ψεύδους εἰς ἄγγελον φωτὸς καὶ ἀληθείας ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ (Β'. Κορινθ. ια'.14). Ἐφ᾽ ὅσον δὲ ἐν τῷ τρίτῳ πειρασμῷ τοῦ Χριστοῦ καταβάλλεται προσπάθεια ὑπὸ τοῦ Διαβόλου ὅπως ὁπλισθῇ ὄπισθεν τῶν Γραφῶν καὶ καπηλεύσῃ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, δὲν ἀποκλείεται νὰ ἀνέλαβε τὴν πρὸς τοῦτο κατάλληλον μορφήν, μετασχηματιζόμενος εἰς ἄγγελον φωτός.

Ἂς ἐξετάσωμεν ἤδη τὰ κυριώτερα σημεῖα τοῦ τρίτου πειρασμοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἀντλοῦντες ἐξ αὐτῶν τὰ ἀναγκαῖα καὶ ὠφέλιμα εἰς ἡμᾶς μαθήματα.

Α') Ἐνδιαφέρει εἰς ἄκρον νὰ καθορίσωμεν τὸν ***χαρακτῆρα ἢ τὴν βάσιν*** *τοῦ ὑπὸ μελέτην πειρασμοῦ, ὡς ἐπράξαμεν καὶ εἰς τοὺς δύο προηγουμένους.*

Παρηκολουθήσαμεν ἤδη τὸν Διάβολον πειράζοντα τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ θέτοντα εἰς ἐνέργειαν ὡρισμένας μεθοδείας, τῶν ὁποίων καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἔχομεν πεῖραν. Ἐν τούτοις αἱ μεθοδεῖαι αὗται ἀπέτυχον τοῦ σκοποῦ των καὶ ἀσυζητητεὶ ὁ Χριστὸς ἀπέκρουσε τοὺς πειρασμοὺς μὲ νέον ἐντελῶς διὰ τὸν Διάβολον τρόπον. Ἀντὶ τῆς προσδοκωμένης ὑποχωρήσεως πρὸ τῶν πειρασμῶν, ὅπως συνέβη μὲ τοὺς πρωτοπλάστους, ὁ Διάβολος ἀντιμετωπίζει ἰσχυρὰ καὶ αἰώνια τείχη, πρὸ τῶν ὁποίων σβέννυνται τὰ πεπυρωμένα βέλη αὐτοῦ.

Αἱ Γραφαὶ ἐχρησιμοποιήθησαν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ κατὰ θαυμαστὸν τρόπον καὶ δι᾽ αὐτῶν ἐξουδετέρωσε τὰς ὑπούλους προτάσεις τοῦ Διαβόλου. Ἡ τακτικὴ ὅμως

αὔτη ἀντὶ νὰ τὸν ἀποθαρρύνῃ, τοὐναντίον δίδει εἰς αὐτὸν τὴν εὐκαιρίαν, ὅπως διὰ τοῦ αὐτοῦ ὅπλου ἀντεπεξέλθῃ κατὰ τοῦ Χριστοῦ. Δὲν ἐκμεταλλεύεται πλέον τὰς ἀνθρωπίνας ἀνάγκας καὶ σωματικὰς στερήσεις· δὲν ἐπιδεικνύει τὴν λαμπρότητα τοῦ κοσμικοῦ μεγαλείου· διότι τὰ τοιαῦτα ὁ Χριστὸς ἀπέκρουσε διὰ τοῦ κύρους καὶ τῆς ἀληθείας τῶν Γραφῶν. Ἔπρεπε λοιπὸν ὁ Διάβολος νὰ χρησιμοποιήσῃ πλέον καὶ αὐτὸς τὰς Γραφάς· μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτὸς καὶ φέρει τὸν Χριστὸν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἀναβιβάζει αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ· ἐκεῖ ὑποβάλλει τὸν Χριστὸν εἰς πρωτοφανῆ καὶ ἐπιτήδειον πειρασμὸν μὲ περικοπὴν ἐκ τοῦ 91ου Ψαλμοῦ. Ἡ ἐκλογὴ τῆς περικοπῆς ἦτο εὔστοχος, διότι πράγματι τὰ ἐδάφια ταῦτα περιεῖχον προφητείαν περὶ τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ· πλὴν διεστρέβλωσεν ἐν ἐπιγνώσει τὴν σημασίαν αὐτῶν, καὶ ἐπεδίωξε τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς προφητείας πρὸ τοῦ πληρώματος τοῦ χρόνου, τὸ ὁποῖον ὁρίζει ἡ Θεία βουλὴ καὶ πρόνοια, νομίσας ὅτι δύναται νὰ ὑποχρεώσῃ τρόπον τινὰ τὸν Θεὸν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν λόγων Του ὁποτεδήποτε ἤθελεν. Ἐὰν ἔπειθε τὸν Χριστὸν ὅτι ἠδύνατο νὰ κρημνισθῇ ἐκ τοῦ τρομεροῦ ἐκείνου ὕψους χωρὶς νὰ πάθῃ τι, διότι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ τὸν διαβεβαιοῖ περὶ τούτου, θὰ ἐπετύγχανε τοῦ σκοποῦ, τοῦ ὁποίου δὶς ἤδη ἠστόχησεν. Ὁ Χριστός, πίπτων ἐκ τοῦ πτερυγίου τοῦ ἱεροῦ, θὰ συνετρίβετο ἀσφαλῶς καὶ ὁ κόσμος θὰ ἐστερεῖτο τοῦ Σωτῆρός του.

Ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐχρησιμοποίησεν ὁ Διάβολος τὰς Γραφάς, διακρίνομεν τὸν χαρακτῆρα τοῦ τρίτου πειρασμοῦ.

Ὁ Διάβολος ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ πείσῃ τὸν Χριστόν, ὅτι διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἠδύνατο, χωρὶς νὰ πάθῃ κακόν τι, νὰ διακηρύξῃ δημοσίᾳ διὰ τῆς ἀβλαβοῦς πτώσεώς Του τὴν θείαν ἀποστολήν Του καὶ οὕτω νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀναγνώρισίν του ὡς βασιλέως τοῦ Ἰσραὴλ ἄνευ τῆς αἱματηρᾶς θυσίας ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Τὸ δέλεαρ καὶ εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν ἦτο ἐξόχως ἑλκυστικόν, πλὴν ὁ Χριστὸς ἐγνώριζε καλῶς τὸν προορισμόν Του.

Ἐπανειλημμένως εἰς τὸ μετέπειτα χρονικὸν διάστημα τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας Του, οἱ ἄνθρωποι ἐπεδίωξαν, βλέποντες τὰ θαύματα τὰ ὁποῖα ἐνήργει, νὰ ἀνακηρύξωσιν Αὐτὸν βασιλέα, πλὴν Αὐτὸς ἀπέφυγε τοιαύτην ἀνύψωσιν, γνωρίζων ὅτι «δὲν ἦλθεν ἔτι ἡ ὥρα αὐτοῦ». Ἐπίσης εἰς πλείστας ἄλλας περιστάσεις ἡ ὥρα δὲν εἶχεν ἔλθει, ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. (Ἰωάν. β'. 4, ζ'. 30, η'. 20). Ὁ αὐτὸς πειρασμός, τῆς προώρου ἀναγνωρίσεως ἐκ μέρους τῶν ἀνθρώπων, Τῷ ἐγένετο καὶ ὑπ' αὐτῶν ἀκόμη τῶν ἀδελφῶν Του, προτρεπόντων Αὐτὸν ὅπως μεταβῇ εἰς Ἰουδαίαν καὶ ἐκεῖ διὰ τῶν ἔργων Αὐτοῦ νὰ γίνῃ φανερὸς εἰς πάντας. Ἐν τούτοις ὁ Χριστὸς καὶ πάλιν τότε ἀπαντᾷ: «Ὁ καιρὸς ὁ ἰδικός μου δὲν ἦλθεν ἔτι» (Ἰωάν. ζ'. 6).

Ὅπως διὰ τὴν ἔλευσίν Του εἰς τὸν κόσμον ὑπῆρχεν ὡρισμένον πλήρωμα χρόνου (Γαλ. δ'. 4), οὕτω καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην περίστασιν καὶ λεπτομέρειαν τῆς ζωῆς Αὐτοῦ ὑπῆρχε παρόμοιον πλήρωμα, τοῦ ὁποίου τὴν ἐπιτάχυνσιν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκβιάσῃ.

Ἡ τελεία ἐπίγνωσις τῆς ἀληθείας ταύτης διεφύλαξε τὸν Χριστὸν ἀπὸ πάσης ὑποχωρήσεως πρὸ τοῦ πειρασμοῦ καὶ ἐβοήθησεν Αὐτόν εἰς τὴν διάγνωσιν τῆς τρο-

μερᾶς πλάνης, ἥτις ἐκρύπτετο ὄπισθεν τῶν Γραφικῶν χωρίων, ἅτινα ἐπεκαλεῖτο ὁ Σατανᾶς.

Ἐὰν ἤδη παραλληλίσωμεν τὸν σπουδαῖον τοῦτον πειρασμὸν πρὸς τὸν τῶν πρωτοπλάστων, διακρίνομεν τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ***ἀληθείας*** *ὅτι ὁ Διάβολος ἀκολουθεῖ τὰς παλαιὰς μεθόδους του. Ἐν τῇ Ἐδὲμ ἐπέφερε τὸ ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα διὰ τῆς στρεβλώσεως ὡρισμένων λόγων τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς δολίας αὐτῶν ἑρμηνείας. Ἀπέκρουσε μὲν τὸν θάνατον ὡς ἀποτέλεσμα τῆς παρακοῆς, παρεδέχθη ὅμως τὴν ἀλήθειαν ὅτι θὰ ἠνοίγοντο οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὔας καὶ θὰ ἐγνώριζον τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν. Τὸ δεύτερον δὲ τοῦτο καὶ ἐπραγματοποιήθη (Γεν. γ΄. 22).*

Ἐν τῷ πειρασμῷ τοῦ Χριστοῦ διακηρύττει μὲν τὴν Γραφικὴν ἀλήθειαν καὶ ἐπιβεβαιοῖ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, πλὴν ἐπιδιώκει τὴν ***πρόωρον*** *καὶ* ***ἄνευ ἀνάγκης τινὸς*** *ἐφαρμογὴν τούτου. Τὸ ἀποτέλεσμα καὶ ἐν τῷ πειρασμῷ τούτῳ θὰ ἦτο οἷον καὶ κατὰ τὸν πειρασμὸν τῶν πρωτοπλάστων, ἐὰν ὁ Χριστὸς δὲν ἦτο γνώστης τῶν Γραφῶν καὶ δὲν διέκρινε τὴν ἔντεχνον πλάνην. Ἅμα τῇ ἀναγνωρίσει ταύτης ὁ Χριστὸς τὴν ἐλέγχει καὶ τὴν ἀποκρούει, χειριζόμενος τὴν μάχαιραν τοῦ Πνεύματος, ἥτις εἶναι ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἀκριβείᾳ ἐξάγων τὴν ἀλήθειαν.*

Β΄.) Τὸ γεγονὸς τοῦ τρίτου πειρασμοῦ τοῦ Χριστοῦ μᾶς παρέχει τὴν εὐκαιρίαν ὅπως ὑποδείξωμεν ἐνταῦθα τὰς ***συνηθεστέρας μεθόδους, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Διάβολος ἐπιζητεῖ νὰ πλανήσῃ, χρησιμοποιῶν τὰς Γραφάς.*** *Ὁ κίνδυνος τῆς πλάνης εἶναι μέγας διὰ τοὺς μελετητὰς τῶν Γραφῶν καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν πρέπει νὰ ἀγνοῶμεν τὰ διανοήματα τοῦ Πονηροῦ. Ὁσάκις οὗτος δὲν ἐπιτυγχάνει τὴν πνευματικὴν ἡμῶν καταστροφὴν δι᾿ ἄλλων μέσων, τὴν ἐπιδιώκει διὰ τῆς ἀποπλανήσεως ἡμῶν ἀπὸ τῆς Γραφικῆς ἀληθείας καὶ τῆς δηλητηριάσεως τοῦ ἀδόλου καὶ λογικοῦ πνευματικοῦ γάλακτος, δι᾿ οὗ τρεφόμεθα.*

Αἱ συχνότεραι μεθοδεῖαι τοῦ Διαβόλου πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἶναι: α) ***Ἡ μονομερὴς παράθεσις καὶ ἑρμηνεία χωρίων τῆς Γραφῆς,*** *δι᾿ ὧν ἐπιδιώκει τὴν ἀποπλάνησιν ἡμῶν. Διὰ τῆς μονομεροῦς παραθέσεως τῶν ἱερῶν κειμένων ἐπιτυγχάνεται ἡ κατὰ βούλησιν ἑρμηνεία καὶ πολλάκις συνέπεσε νὰ ἀκούσωμεν διακηρυττομένας ἰδέας ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτους πρὸς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, πηγαζούσας ὅμως ἐξ αὐτοῦ διὰ τῆς ἐξετάσεως μεμονωμένων περικοπῶν αὐτοῦ. β΄)* ***Ἡ μέθοδος τῆς ἀναμίξεως τῆς πλάνης μετὰ τῆς ἀληθείας.*** *Τὴν τακτικὴν ταύτην ἠκολούθησεν ὁ Διάβολος ἐν τῷ πειρασμῷ τῶν πρωτοπλάστων, διακηρύξας μὲν ἀλήθειάν τινα, συνδυάσας ὅμως μετ᾿ αὐτῆς καὶ τὴν πλάνην τῆς θεοποιήσεως. Ἐν τῇ μεθόδῳ ταύτῃ, ἂν καὶ ἡ πλάνη εἶναι φανερὰ ἀναίρεσις τῆς Θείας ἀποκαλύψεως, ἐν τούτοις περιβάλλεται μὲ τοιοῦτον δέλεαρ ἱκανοποιοῦν τὰς ἀνθρωπίνας ἀδυναμίας καὶ ὀρέξεις, ὥστε ἀσυζητητεὶ γίνεται ἀποδεκτὴ καὶ ἀρχίζει πλέον ἡ προσπάθεια τῆς ἐκ τῶν Γραφῶν ὑποστηρίξεως. Ζωηρὸν καὶ ἐπίκαιρον παράδειγμα τῆς μεθόδου ταύτης ὑπάρχει ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μας ἡ διακήρυξις ὑπὸ τῶν διαβοήτων «Σπουδαστῶν τῶν Γραφῶν» ὅτι μετὰ θάνατον καὶ κατὰ τὴν χιλιετῆ βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ θὰ χορηγηθῇ δευτέρα εὐκαιρία μετανοίας καὶ σωτηρίας εἰς τοὺς ἀποθνήσκοντας ἤδη ἄνευ Χριστοῦ. Ἂν καὶ ἡ διδασκαλία αὕτη οὐδαμοῦ τῶν Γραφῶν ἀπαν-*

–τᾶται, ἐν τούτοις εἶναι τόσον ἱκανοποιητικὴ εἰς τὴν σάρκα καὶ τόσον ὑποθάλπει τὴν ἐκχείλισιν τῆς ἁμαρτίας, ὥστε μυριάδες ἀνθρώπων ἐνεκολπώθησαν τὴν πλάνην καὶ ἀγωνίζονται ὑπὲρ αὐτῆς. Οἱ πόθοι τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν στρέφονται ἤδη πρὸς τὰς Γραφὰς καὶ ἀντλοῦσιν ἐκεῖθεν ἐπιχειρήματα τελείως ἀσυμβίβαστα πρὸς τὴν ὅλην Γραφικὴν διδασκαλίαν, διὰ νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν πεπλανημένην, εὐάρεστον ὅμως ἀντίληψιν περὶ δευτέρας εὐκαιρίας. γ') **Ἡ πνευματικὴ ἢ συμβολικὴ λεγομένη ἑρμηνεία τῶν Γραφῶν.** Καὶ ἡ μέθοδος αὕτη τυγχάνει λίαν γνωστὴ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν. Ὅ,τι ἡ ἀνθρωπίνη ἀδυναμία ἀποδεικνύεται ἀνίκανος νὰ πιστεύσῃ ἐκ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ φαίνεται τοῦτο ἀκατανόητον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν, τὸ εἰσάγει εἰς τὸν ἄμβυκα τῆς κριτικῆς, τὸ ἀποπνευματοποιεῖ καὶ τὸ παραθέτει εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀνθρώπου σύμφωνον πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς πεπερασμένης διανοητικότητος αὐτοῦ. Τοιουτοτρόπως αἱ Γραφαὶ καταβιβάζονται εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς ἀνθρωπίνης φιλολογίας, ἀποκλείονται τῆς Θείας ἐμπνεύσεως καὶ παρουσιάζονται ὡς ἔργον ἀποκλειστικὸν τῆς κρίσεως καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Διάβολος ἐν τῇ προσπαθείᾳ του ὅπως πλανήσῃ εἰ δυνατὸν καὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς (Ματθ. κδ.' 24), ἐπιτυγχάνει τὴν ἀποπλάνησιν μυριάδων ψυχῶν ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ σημερινοῦ ὀρθολογισμοῦ, τῆς λεγομένης Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης, τῆς Θεοσοφίας, καὶ ἄλλων συστημάτων ἀνθρωπίνης ἐφευρέσεως. Τὸ θλιβερὸν εἶναι ὅτι ὁ Διάβολος παρασύρει εἰς τὴν ὁδὸν ταύτην καὶ Χριστιανοὺς ἀνεγνωρισμένης εὐσεβείας καὶ πίστεως. Ἐνθυμοῦμαι πάντοτε μετὰ λύπης συζήτησιν, τὴν ὁποίαν εἶχον μετά τινος τοιούτου Χριστιανοῦ, ζητοῦντος νὰ ἑρμηνεύσῃ συμβολικῶς τὰ ἐδάφια Α'. Θεσσ. δ.' 13–18 περὶ τῆς ἁρπαγῆς τῆς ἐκκλησίας ἐν νεφέλαις, διότι δὲν ἐθεώρει τὴν ἀλήθειαν ταύτην δυνατήν, ἢ ἐφαίνετο γελοία εἰς τὸν ἄπιστον κόσμον. Τὴν ἰδέαν τῆς συμβολικῆς ἑρμηνείας τοῦ μέρους τούτου ὑποστηρίζουσιν ἐκθύμως καὶ οἱ «Σπουδασταὶ τῶν Γραφῶν», ἐνδιαφερόμενοι οὐχὶ νὰ ἐκθέσωσι τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐν ὅλῃ τῇ ἁπλότητι αὐτῆς, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ παρουσιάσωσιν εὐλογοφανὲς καὶ εὐάρεστον συγκρότημα διδασκαλιῶν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. δ') **Ἡ μελέτη τῶν Ἁγίων Γραφῶν ἄνευ προηγουμένης ἐπικλήσεως τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ.** Ὅσον καὶ ἂν ὁ ἄνθρωπος ἦναι ἁπλοῦς καὶ εὐσεβής, ἡ μελέτη τῶν Γραφῶν χωρὶς νὰ προηγῆται προσευχὴ καὶ ἐκζήτησις τῆς Θείας ὁδηγίας, ἀποβαίνει ἐπιβλαβὴς μᾶλλον ἢ ὠφέλιμος, διότι ὁ Διάβολος κατορθώνει ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ χρησιμοποιῇ τὰς προαναφερθείσας μεθόδους ἀποπλανήσεως. Ἡ πεῖρα ἑνὸς ἑκάστου ἐξ ἡμῶν μᾶς πληροφορεῖ περὶ τῆς προσπαθείας τοῦ Διαβόλου ὅπως μᾶς πείσῃ νὰ ἀρχίσωμεν τὴν μελέτην τῆς Γραφῆς μας ἄνευ προηγουμένης προσοχῆς. Δυνάμεθα δὲ νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν πλανῶν προέρχονται ἀπὸ ἀνθρώπους ἀνοίγοντας τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ αὐτῶν ὑπεροψίᾳ καὶ οὐχὶ ἐν ἁπλότητι καὶ ταπεινώσει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Γ.' Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰ τρομερὰ ἀποτελέσματα τῆς στρεβλώσεως τῶν Γραφῶν καὶ τῆς ἐκ ταύτης πλάνης, ὀφείλομεν νὰ ἀκολουθήσωμεν ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ τὰ ἴχνη, τὰ ὁποῖα μᾶς ἀφῆκεν ὁ Χριστός, καὶ τὰς ὁδηγίας τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἀποκαλύψει Του πρὸς ὑμᾶς. Ὁ Κύριος ὑμῶν δὲν παρεσύρθη ἀπὸ τὴν εὐλογοφανῆ ἑρμηνείαν, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ὁ Διάβολος εἰς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ. Χωρὶς

νὰ ἀμφιβάλῃ περὶ τῆς ἀπολύτου ἀληθείας τοῦ τεθέντος χωρίου, εὗρεν ὅτι ὤφειλε νὰ παραλληλίσῃ αὐτὸ πρὸς τὸ «Δὲν θέλεις πειράσει Κύριον τὸν Θεόν σου,» καὶ ἀπέκρουσε τὴν ἑρμηνείαν ἣν ὁ Διάβολος ἔδιδεν εἰς αὐτό. Τὸ παράδειγμα τοῦτο εἶναι σπουδαῖον δι᾽ ἡμᾶς, οἵτινες προσβαλλόμεθα συχνάκις ὑπὸ παρομοίου πειρασμοῦ. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ μας διδάσκει ὅτι τὰ πνευματικὰ ***συγκρίνονται*** *πρὸς τὰ πνευματικὰ (Α.΄ Κορ. β.΄ 13) καὶ τόσον διὰ τὴν ἰδικήν μας ὠφέλειαν ὅσον καὶ διὰ τὴν διδασκαλίαν ἄλλων, ὀφείλομεν νὰ* ***ὀρθοτομῶμεν*** *τὸν λόγον τῆς ἀληθείας (Β.΄ Τιμ. β.΄ 15). Ὑπὸ τοιούτους ὅρους ἀσφαλῶς ἀκολουθοῦμεν τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὴν ὁδόν, ἥτις ὁδηγεῖ εἰς τὴν ὀρθὴν καὶ πλήρη κατανόησιν τῶν ἱερῶν λόγων. Τὸ γεγονὸς ἐπίσης ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν δὲν ἐδελεάσθη ἀπὸ τὴν λύσιν, τὴν ὁποίαν ἔδιδεν ὁ Διάβολος εἰς τὴν ὑψηλὴν ἀποστολήν του καὶ δὲν ἐξεβίασε τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν προφητικῶν λόγων τοῦ Ψαλμῳδοῦ, μᾶς δεικνύει ποίαν στάσιν ὀφείλομεν νὰ τηρήσωμεν ὅταν ὑποβαλλώμεθα εἰς τὸν πειρασμόν. Ὁ Χριστὸς ἓν μόνον τέρμα διέβλεπεν εἰς τὴν ἐπίγειον Αὐτοῦ ἀποστολήν—τὸν Σταυρόν. Ὑψούμενος ἐπ᾽ αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ ἑλκύσῃ τοὺς πάντας πρὸς Ἑαυτὸν (Ἰωάνν. ιβ.΄ 32). Πᾶσα ἄλλη λύσις καὶ πᾶν ἄλλο τέρμα ἀπέκλινε τοῦ ἐνδόξου προορισμοῦ του. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν πρὸ τῶν προφητικῶν διακηρύξεων νὰ μὴ λησμονῶμεν τὸν πραγματικὸν σκοπὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν, ὅστις εἶναι ὁ ἀτομικὸς ἡμῶν ἁγιασμὸς καὶ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀντ᾽ αὐτοῦ νὰ μὴ παραδιδώμεθα εἰς προσπαθείας ὅπως ἐξιχνιάσωμεν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς κρατεῖ ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ Αὐτοῦ σχεδίῳ. Ἔχομεν ἤδη πικρὰν πεῖραν τῶν διακηρυττομένων ὑπὸ τῶν σημερινῶν ἀντιχρίστων, οἱ ὁποῖοι αὐτοκαλοῦνται «Σπουδασταὶ τῶν Γραφῶν». Γνωρίζομεν τὰς περιφήμους προφητικὰς ἑρμηνείας των περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν κατὰ τὸ 1914. Βραδύτερον διεκήρυττον «Εἴθε νὰ φθάσωμεν τὴν χαρὰν ταύτην τὸ 1916» καὶ σήμερον ἀγωνίζονται ὅπως μᾶς πείσωσιν ὅτι κατὰ τὸ τέλος τοῦ τρέχοντος ἔτους θὰ ἐγκαθιδρυθῇ ἡ βασιλεία τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀληθὴς Βαβέλ! Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ὅμως εἶναι θετικὸς καὶ σαφής: Ὅταν προφήτης τις λαλήσῃ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου, καὶ* ***ὁ λόγος δὲν γείνῃ, οὐδὲ συμβῇ,*** *οὗτος εἶναι λόγος τὸν ὁποῖον ὁ* ***Κύριος δὲν ἐλάλησεν·*** *ἐλάλησεν αὐτὸν ὁ προφήτης ἐν ὑπερηφανίᾳ (Δευτ. ιη.΄ 22).*

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος λαμβάνῃ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν ὑπερηφανίᾳ, καὶ λησμονῇ ὅτι οὗτος ἐδόθη εἰς ἡμᾶς ἵνα ***πιστεύωμεν*** *εἰς αὐτὸν καὶ πιστεύοντες νὰ ἔχωμεν ζωὴν αἰώνιον (Ἰωάνν. κ,΄ 31), προσπαθῇ δὲ νὰ ἱκανοποιήσῃ ἐξ αὐτοῦ τὴν σαρκικὴν περιέργειάν του μὲ ἀνθρωπίνους ὑπολογισμοὺς καὶ ἀριθμητικὰς πράξεις, ἂς μὴ φανῇ παράδοξον εἰς ἡμᾶς ὅτι ὁ Θεὸς πέμπει ἐπ᾽ αὐτὸν «ἐνέργειαν πλάνης, ὥστε νὰ πιστεύσῃ εἰς τὸ ψεῦδος» (Β.΄ Θεσσ. β.΄ 11). Πρὸ τοιούτου κινδύνου αἱ Γραφαὶ μᾶς καθιστοῦν προσεκτικούς. Δὲν μᾶς ἀποκλείεται ἡ μελέτη καὶ ἡ προσοχὴ ἐπὶ τοῦ «προφητικοῦ λόγου»· μᾶς ἐπιβάλλεται ὅμως ἡ πνευματικὴ συσχέτισις τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἡ προσοχὴ ὅπως μὴ ζητῶμεν νὰ ἱκανοποιήσωμεν τὴν σαρκικὴν ἡμῶν περιέργειαν, ἡ ἀποβολὴ πάσης ἀτομικῆς ἡμῶν προκαταλήψεως καὶ πρὸ πάντων ἡ ἐν προσευχῇ ἐξάρτησις ἡμῶν ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δι᾽ ὁδηγίαν, φωτισμόν καὶ ἑρμηνείαν τῶν Γραφῶν. Ἂς μὴ προσπαθῶμεν νὰ ἐπιταχύνωμεν τὴν λύσιν τῶν Γραφικῶν μυστηρίων, διότι διατρέχομεν τὸν κίνδυνον οἰκτρᾶς πλάνης, τοὐναντίον δὲ*

ἐξ αὐτῶν ἂς ἀντλῶμεν πνευματικὰ μαθήματα αὐξήσεως εἰς τὸν Χριστὸν καὶ οἰκοδομῆς ἐν τῇ πίστει.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰησοῦ φωτίζει τὴν ὁδὸν ἡμῶν, ὡς πάλαι ποτὲ ἡ στήλη πυρὸς τὸν Ἰσραήλ. Ἂς προσηλώσωμεν ἐπ' Αὐτοῦ τὰ βλέμματα ἡμῶν καὶ κατὰ τὰς σκοτεινὰς ὥρας τῶν πειρασμῶν, ὁποιασδήποτε φύσεως καὶ ἂν ἦναι οὗτοι, ἂς μὴ λησμονῶμεν ὅτι «καθ' ὅ,τι ἔπαθεν Αὐτὸς πειρασθείς, δύναται νὰ βοηθήσῃ τοὺς πειραζομένους» (Ἑβρ. β.' 18). **Γ. Ε. Π.**

ΔΙΑΠΡΕΠΗΣ ΕΞ ΕΒΡΑΙΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ

Εἷς τῶν διασημοτέρων κηρύκων τοῦ Εὐαγγελίου ἐν Λονδίνῳ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα ἦτο ὁ Ἀδόλφος, Σαφάϊρ διακριθεὶς διὰ τὴν μεγάλην του εὐσέβειαν καὶ τὸ βάθος τῆς πνευματικῆς ἀντιλήψεως. Εἶναι δὲ ἄξιον νὰ μάθωσιν ο ἀναγνῶσται τοῦ «Ἀστέρος» ὀλίγα τινὰ περὶ αὐτοῦ, διότι οὗτος ὑπῆρξεν εἷς ἐκ πολλῶν ἄλλων διαπρεψάντων ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Εὐαγγελίου, Ἑβραίων δὲ τὸ γένος, ἐν μέσῳ πλείστων δυσκολιῶν καὶ ἐναντιώσεων ἀσπασθέντων τὸν Χριστιανισμόν, οἵτινες παρίστανται ὡς μία ζῶσα ἀπόδειξις τῆς διακηρύξεως τοῦ Ἀποστόλου ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ (ια'. 2) ὅτι «δὲν ἀπέρριψεν ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον προεγνώρισεν».

Πρὸ ἐνενήκοντα σχεδὸν ἐτῶν ἡ ἀρχιδούκισσα Μαρία, σύζυγος τοῦ ἀρχιδουκὸς Ἰωσὴφ ἀντιβασιλέως τῆς Οὐγγαρίας καὶ θείου τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Αὐστρίας, ἀπώλεσε τὸν πρωτότοκόν της υἱὸν ἐν ἡλικίᾳ δεκαεπτὰ ἐτῶν, καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ της θλίψει κατέφυγε πρὸς παρηγορίαν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Γραφῶν οὐ μόνον δὲ παρηγορίαν εὗρεν ἐν αὐταῖς, ἀλλὰ καὶ βαθμηδὸν ἐφωτίσθη ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας, καὶ αἰσθανομένη τὴν ἀθλιότητα τῆς θρησκευτικῆς ἀγνοίας καὶ δεισιδαιμονίας, εἰς ἣν ἦτο βεβυθισμένη ἡ πρωτεύουσα τῆς Οὐγγαρίας Βουδαπέστη, ἤρχισε νὰ προσεύχηται ὅπως ὁ Θεὸς ἀποστείλῃ τινὰ ἵνα κηρύξῃ ἐκεῖ τὸ Εὐαγγέλιον. Ἐπὶ ἑπτὰ ὅλα ἔτη ἐξηκολούθει ἔχουσα τοῦτο ἀντικείμενον τῶν προσευχῶν της, ὅτε ἠξιώθη νὰ ἴδῃ τὸν πόθον της ἐκπληρούμενον.

Δύο Σκῶτοι ἱεροκήρυκες ἀπεστάλησαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σκωτίας, ὅπως μελετήσωσι τὴν κατάστασιν τῶν Ἰουδαϊκῶν κοινοτήτων εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης καὶ ἀλλαχοῦ, πρὸς ἀποστολὴν ἱεραποστόλων, ἵνα ἐργασθῶσι μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων εἰς τὰς καταλληλοτέρας πόλεις. Εἰς τὸ πρόγραμμά των δὲν περιελαμβάνετο ἡ Οὐγγαρία· ἀλλ' ἀπρόοπτόν τι συμβὰν εἰς τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν καὶ ἀσθένεια τοῦ ἑτέρου ἠνάγκασαν αὐτοὺς κατὰ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἐπάνοδον νὰ μείνωσι χρόνον τινὰ εἰς Βουδαπέστη.

Ὁ ἀσθενὴς ἱεροκῆρυξ, ὀνόματι Κεἵθ, διετέλει ἐν κινδύνῳ, ὅτε ἔμαθε περὶ αὐτοῦ ἡ ἀρχιδούκισσα, ἥτις καὶ τὸν ἐπεσκέφθη εἰς τὸ ξενοδοχεῖον καὶ ἔδωκε διαταγὰς

νὰ ἐπιδαψιλευθῇ εἰς αὐτὸν πᾶσα ἡ ἀναγκαιοῦσα ἰατρικὴ περίθαλψις. Ὁ κ. Κεὶθ βαθμηδὸν ἀνέρρωσεν, ἐγνωρίσθη δὲ καὶ μέ τινα εὐκατάστατον Ἰουδαῖον Σαφάϊρ τὸ ὄνομα. Οὗτος ἦτο πεπαιδευμένος ἄνθρωπος, κάτοχος τῆς ἀρχαίας Ἑβραϊκῆς καὶ τῶν νεωτέρων γλωσσῶν τῆς Γερμανικῆς, Γαλλικῆς καὶ Ἀγγλικῆς, καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν κ. Κεὶθ πᾶσαν ἀναγκαίαν πληροφορίαν περὶ τῶν ἐν Βουδαπέστῃ Ἰουδαίων, ὅστις καὶ συνέστησε θερμῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Σκωτίας ὅπως ἐπιχειρηθῇ ἔργον εὐαγγελιστικόν.

Οὕτω τῷ 1841 ἀποστέλλονται τέσσαρες ἱεραπόστολοι εἰς Βουδαπέστην, εἰς οὓς ἐπετράπη νὰ κηρύξωσι τὸ Εὐαγγέλιον πρὸς τοὺς Ἄγγλους ἐργάτας, τοὺς ἐργαζομένους εἰς τὴν τότε κατασκευαζομένην γέφυραν. Τὰ κηρύγματα ἐγίνοντο κατὰ Κυριακὴν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν, πλὴν δὲ τῶν Ἄγγλων ἐργατῶν καὶ ἄλλοι πολλοὶ προσήρχοντο, οἱ μὲν ἐκ περιεργείας, οἱ δὲ ἵνα μανθάνωσι τὴν Ἀγγλικήν, μεταξὺ δὲ αὐτῶν καὶ πολλοὶ Ἰουδαῖοι.

Ἐντὸς ἑνὸς ἔτους ἱκανοὶ ἐδέχθησαν τὴν ἀλήθειαν, καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἡ οἰκογένεια Σαφάϊρ. Ὁ Ἀδόλφος ἦτο ὁ νεώτατος υἱός, μόλις δωδεκαετής, καὶ ἦτο ὁ πρῶτος εἰς ὁμολογίαν. Ἡμέραν τινά, ἐνῷ ἡ οἰκογένεια ἐκάθητο εἰς τὴν τράπεζαν, ὁ Ἀδόλφος ἐζήτησε παρὰ τοῦ πατρὸς τὴν ἄδειαν νὰ κάμῃ τὴν προσευχήν, καὶ ἦτο ἡ πρώτη Χριστιανικὴ προσευχή, ἡ ἀκουσθεῖσα ὑπὸ τὴν Ἰουδαϊκὴν ἐκείνην στέγην, διότι ὁ Ἀδόλφος ἐτελείωσε τὴν σύντομην προσευχήν του ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ταχέως ἐγένετο γνωστὸν εἰς ὅλην τὴν Ἰουδαϊκὴν κοινότητα ὅτι ὁ Ἰσραὴλ Σαφάϊρ καὶ ὁ υἱός του ἔγειναν Χριστιανοί. Ἡ ὅλη κοινότης ἀνεταράχθη· ὁ δὲ ῥαββῖνος ἐν τῇ συναγωγῇ ἀπεκήρυξε μὲ φράσεις τρομερὰς τὸν παραδίδοντα τὰ τέκνα του εἰς τοὺς Χριστιανούς. Ὁ Ἰσραὴλ Σαφάϊρ ἦτο παρών, ἀλλὰ δὲν ἐνέδωκεν εἰς τὰς ἀπειλὰς τοῦ ῥαββίνου, καὶ μετ' οὐ πολὺ καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ καὶ αἱ θυγατέρες ἐδέχθησαν τὴν ἀλήθειαν, καὶ οὕτως ὁλόκληρος ἡ οἰκογένεια ἐβαπτίσθησαν, γενόμενοι μέλη τῆς Οὐγγρικῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὸ σχολεῖον ἐνεπαίζετο ὡς ἐκ τούτου ὁ μικρὸς Ἀδόλφος, ἀλλ' ἡ γενναιότης καὶ εὐστάθεια, μεθ' ἧς ὑπέμενε τοὺς χλευασμούς, κατήσχυνε τοὺς ἐμπαίζοντας αὐτὸν καὶ τοὺς ἠνάγκασε νὰ παύσωσιν.

Ὁ πατὴρ Σαφάϊρ ἐσχημάτισε τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ μικρὸς Ἀδόλφος ἔπρεπε νὰ ἐπιδοθῇ εἰς σπουδὰς καὶ καταρτισθῇ ὡς ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου· εἰς τοῦτο δὲ ἔδωκε τὴν ὤθησιν ἡ προθυμία, μεθ' ἧς ὁ μικρὸς ἐχρησιμοποίει πᾶσαν εὐκαιρίαν ἵνα καταστήσῃ καὶ εἰς ἄλλους γνωστὴν τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας. Μετὰ βραχεῖαν διαμονὴν ἐν Ἐδιμβούργῳ τῆς Σκωτίας, ἀπῆλθε πρὸς τὸν ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρόν του ἐν Βερολίνῳ καὶ ἐκεῖ διῆλθε τὰς γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδάς, μεθ' ὃ ἐπανῆλθεν εἰς Σκωτίαν, ἔνθα διήνυσε τὰς θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδάς. Ἐν Βερολίνῳ ὑπέστη κλονισμόν τινα ὡς ἐκ τῶν ὀρθολογιστικῶν ἰδεῶν, ἃς ἤκουσε παρά τινων καθηγητῶν τοῦ γυμνασίου, μεγάλως δὲ ἐστηρίχθη διὰ τῆς βοηθείας ἄλλου τινὸς ἐξ Ἑβραίων Χριστιανοῦ πρῴην ῥαββίνου.

Τῷ 1854 ἤρξατο τοῦ εὐαγγελιστικοῦ σταδίου καὶ ἀπῆλθε μετὰ τῆς νεαρᾶς συζύγου του εἰς Ἀμβοῦργον, ἔνθα εἰργάσθη μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων, γράψας καὶ σειρὰν φυλλαδίων πρὸς διανομὴν μεταξὺ αὐτῶν, ἅπερ ὡδήγησαν πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὸν

Χριστόν. Ἀργότερον ἐδέχθη πρόσκλησιν ἐκ μέρους Πρεσβυτερικῆς τινος ἐκκλησίας ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ τέλος προσεκλήθη παρά τινος ἐκκλησίας τοῦ Λονδίνου, ἔνθα καὶ συνεκέντρωσε πολυπληθὲς ἀκροατήριον. Δὶς δὲ ἠναγκάσθησαν νὰ μεγεθύνωσι τὸ κτίριον ὡς ἐκ τῆς πολλῆς συρροῆς.

Μετά τινα ἔτη, τῷ 1883, ἐκλήθη νὰ ὑπηρετήσῃ ὡς ἱεροκῆρυξ εἰς μεγάλην τινὰ ἐκκλησίαν μιᾶς τῶν πλουσιωτέρων συνοικιῶν τοῦ Λονδίνου. Ἡ οἰκοδομὴ εἶχε χῶρον διὰ χιλίους ἀκροατάς, καὶ οὐ μόνον ἐπληροῦτο πάντοτε, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ δὲν εὕρισκον πλέον εἴσοδον. Ἐπὶ ἐννέα συναπτὰ ἔτη εἰργάσθη ἐκεῖ καὶ ἔσχεν ἄφθονον καρπόν· διότι πολλοὶ τέως ἀδιάφοροι ἐγνώρισαν τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας καὶ πολλοὶ ἤδη γνωρίσαντες ἐγένοντο θερμότεροι. Τὰ δὲ βιβλία, τὰ ὁποῖα ἐξέδωκεν, ἐβοήθησαν καὶ ἔτι βοηθοῦσι πολλοὺς εἰς τὴν κατανόησιν τῶν μεγάλων τοῦ Εὐαγγελίου ἀληθειῶν.

Ὁμιλῶν πρός τινα τῶν φίλων του ὁ Ἀδόλφος Σαφάϊρ ἔλεγεν ὅτι εἰς τὴν μικράν του ἡλικίαν, πρὶν ἢ γνωρίσῃ τὴν διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ σωτηρίαν, ᾐσθάνθη πολλάκις τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας καὶ τὴν ἀνάγκην σωτηρίας, καὶ ἐπανειλημμένως ἠρώτα τὸν ῥαββῖνον τί πρέπει νὰ κάμῃ· ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίνετο πάντοτε «Νὰ μετανοήσῃς καὶ νὰ διορθωθῇς.» «Μετενόησα καὶ προσεπάθησα νὰ διορθωθῶ,» ἔλεγεν ὁ Ἀδόλφος, «ἀλλὰ δὲν βλέπω καμμίαν ὠφέλειαν.» Καὶ ἤδη προσέθετε: «Πῶς ἠδυνάμην νὰ γνωρίσω ὅτι συνεχωρήθην καὶ νὰ πεισθῶ ὅτι ἡ μετάνοιά μου ἦτο ἱκανὴ νὰ δώσῃ ἱκανοποίησιν; Τίς δύναται νὰ σωθῇ χωρὶς τοῦ Σωτῆρος;»

Ὁ Ἀδόλφος Σαφάϊρ ἀπέθανε πρὸ πολλοῦ—τῷ 1891· ἀλλ' ἡ μνήμη του εἰσέτι διατηρεῖται ζωηρά, καὶ τὰ συγγράμματά του θὰ εἶναι πάντοτε περιζήτητα μεταξὺ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ποθοῦσι νὰ ἀποκτήσωσι βαθεῖαν ἀντίληψιν τῶν εὐαγγελικῶν ἀληθειῶν.

Ξ. Π. Μόσχου.

Η ΕΚΡΗΞΙΣ ΤΟΥ ΗΦΑΙΣΤΕΙΟΥ ΘΗΡΑΣ

(Β.΄ Πέτρου γ΄. 1—13)

Διὰ πολλὰς εὐλογίας ἔχω νὰ εὐχαριστήσω τὸν Κύριον κατὰ τὸ πραγματοποιηθὲν ἐφέτος θερινὸν ταξείδιόν μου εἰς Θήραν, εἰς τὴν ὁποίαν μοὶ ἐδόθησαν πολλαὶ εὐκαιρίαι δι' ἐργασίαν ἀποβλέπουσαν εἰς τὴν δόξαν Του. Μεταξὺ ἄλλων ὁ Κύριος μὲ ἠξίωσε νὰ γίνω θεατὴς τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἀλλὰ καὶ τρομακτικοῦ φαινομένου τῆς ἐκρήξεως τοῦ ἡφαιστείου, ἥτις εἰς δεδικαιολογημένην ἀγωνίαν κρατεῖ ὅλον τὸν πληθυσμὸν τῆς νήσου.

Πολλὰ ἐγράφησαν καὶ θὰ γραφῶσιν ἀκόμη εἰς τὰς ἐφημερίδας περὶ τοῦ ἡφαιστείου τούτου καὶ τῶν προηγουμένων αὐτοῦ ἐκρήξεων. Πολλαὶ σχετικαὶ εἰδήσεις καὶ ἐπιστημονικαὶ μελέται θὰ πληρώσωσι τῶν ἐφημερίδων τὰς στήλας. Μεταξὺ

δμως τῶν πολλῶν δημοσιευμάτων οὐδεμίαν εἴδομεν παρατήρησιν σχετικὴν πρὸς τὰ σχέδια τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς προθέσεις τῆς ἀγάπης Του πρὸς ἀφύπνισιν τοῦ ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ναρκωμένου ἀνθρώπου καὶ ἀμερίμνως βαδίζοντος τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν εἰς τὴν ἀπώλειαν. Εἶναι πράγματι ἀνησυχαστικὸν καὶ λυπηρὸν τὸ φαινόμενον τοῦ κλεισίματος τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς σφραγίσεως τῶν ὤτων τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου πρὸς πᾶσαν ἔνδειξιν τῆς Θείας ἀγάπης καὶ πρὸς πᾶσαν προειδοποίησιν διὰ τὴν ἐπερχομένην Θείαν ὀργήν.

Ἂν οἱ πολλοὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὸ νὰ συζητῶσιν ἐπὶ παντὸς νέου, τὸ ὁποῖον προσφέρει εἰς αὐτοὺς ἡ τὰ πάντα πλημμυρίσασα ἀνηθικότης καὶ διαφθορά, ἂν οἱ πολλοὶ περὶ οὐδενὸς ἔχουσι νὰ ὁμιλήσωσιν εἰ μὴ περὶ παντὸς σχετικοῦ πρὸς τὰς κοσμικὰς ἀπολαύσεις καὶ τὰς ἁμαρτωλὰς τέρψεις, ἂν οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου κλείουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς τὰ ὦτα πρὸς πᾶν, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ διαταράξῃ τὴν νομιζομένην αὐτῶν ἡσυχίαν, ἂν οἱ κατὰ κόσμον σοφοὶ ἐξετάζωσι τὸ ἐκραγὲν ἡφαίστειον μόνον ἐν σχέσει πρὸς τὸν σημερινὸν κόσμον, ἃς ἐμβαθύνωμεν ἡμεῖς εἰς ὅ,τι μᾶς λέγει τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο φαινόμενον, εὐχαριστοῦντες τὸν Υἱὸν ὅστις ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ τῆς πλάνης τοῦ κόσμου, χορηγήσας εἰς ἡμᾶς τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὅσα ἡ Θεία Σοφία ἀπέκρυψεν ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν καὶ ἀπεκάλυψεν εἰς νήπια ὡς ἡμᾶς (Λουκ. ι΄. 21).

Διὰ τοῦ μεγαλοπρεποῦς καὶ τρομακτικοῦ αὐτοῦ φαινομένου ὁμιλεῖ ἐν πρώτοις ὁ Θεὸς πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ ἀσεβεῖς, οἵτινες πλανώμενοι πιστεύουσιν ὅτι τὸ κράτος αὐτῶν θὰ ἦναι αἰώνιον. Ὁμιλεῖ κατ᾽ ἐξοχὴν πρὸς τοὺς ἀσεβεῖς. καὶ ἁμαρτωλοὺς τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ὡς καὶ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος, ὅπως ἄλλοτε ὡμίλησε διὰ τῶν ἐκρήξεων τοῦ Βεζουβίου καὶ τῆς Αἴτνης, διὰ τῶν σεισμῶν τῆς Ἰαπωνίας. Διὰ τῶν τρομακτικῶν αὐτῶν φαινομένων ὁ Θεὸς δονεῖ τὴν ὑπνώττουσαν ψυχὴν τοῦ ἁμαρτωλοῦ, διεγείρων αὐτὴν εἰς προσοχὴν καὶ ἐγρήγορσιν. Ἡ ἔκρηξις τοῦ ἡφαιστείου Θήρας προειδοποιεῖ καὶ καθιστᾷ προσεκτικοὺς ἐκείνους, οἵτινες ἐκλαμβάνουσιν ὡς μύθους τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου ἡμῶν διὰ τὰς ἐσχάτας ἡμέρας καὶ κατειρωνεύονται αὐτούς, ἵνα ἀνενόχλητοι ἐξακολουθήσωσι τὴν ἁμαρτωλὴν των ζωήν.

Διὰ τοῦ τρομακτικοῦ αὐτοῦ φαινομένου ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ὁμιλεῖ εἰς ἐκείνου οἵτινες ἐλπίζουσι καὶ στηρίζονται ἐπὶ τὴν ἀδηλότητα τοῦ πλούτου (Α.΄ Τιμόθ. ς΄. 17). Πόσων κατοίκων τῆς νήσου Θήρας ἡ ἔκρηξις αὕτη δὲν ἀνέτρεψε τοὺς χρηματικοὺς ὑπολογισμοὺς διὰ τὰ προϊόντα τῆς ἐποχῆς, καὶ πόσοι, οἵτινες δι᾽ ὅλου τοῦ ἔτους ἐκοπίασαν καὶ ἐμόχθησαν, βεβηλοῦντες τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου καὶ ἀποστρεφόμενοι τὰς εὐλογίας, τὰς ὁποίας χορηγεῖ κατ᾽ αὐτὴν ὁ Σωτήρ, θὰ ὑποστῶσι ζημίας τὰς ὁποίας οὐδόλως ὑπελόγισαν. Σφετερίζονται οἱ ὀλίγοι τὰς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ζωήν του· καὶ ἐνῷ ὁ Θεὸς παρέχει πλουσίως τὰ πάντα εἰς ἀπόλαυσιν, ὁ ἁμαρτωλὸς συσσωρεύει τὰς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ πρὸς ἑαυτόν, καὶ δὲν μιμεῖται τὴν μεταδοτικότητα τοῦ Δημιουργοῦ. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου ἀγνοοῦσι τὴν εὐλογημένην παραγγελίαν «Μέγας πλουτισμός ἐστιν ἡ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκείας», καὶ τὸ «Ἔχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα ἂς ἀρκώμεθα εἰς ταῦτα» (Α΄. Τιμόθ. ς΄. 6,8). Διὰ τοῦτο ἡ Θεία ἀγάπη, ἐπιζητοῦσα τὴν σωτηρίαν καὶ ἐπιστροφὴν αὐτῶν, ζητεῖ νὰ διορθώσῃ τὰς σκέψεις των. Ἀλλ᾽ ὅσῳ ὁ Θεὸς ἐκδηλοῖ τὴν ἀγάπην Του μεγαλοπρεπεστέραν καὶ πατρικήν, «**ἀγαθοποιῶν**,

δίδων εἰς ἡμᾶς οὐρανόθεν βροχὰς καὶ καιροὺς καρποφόρους, πληρῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ἡμῶν» (Πράξ. ιδ'. 17), τόσῳ ὁ ἁμαρτωλὸς γίνεται ἐπὶ μᾶλλον σκληρὸς (Ῥωμ. 6'. 5), ἀντὶ δὲ διὰ τῶν εὐλογιῶν αὐτῶν νὰ προτραπῇ εἰς εὐσέβειαν καὶ εὐγνωμοσύνην, μεταχειρίζεται ταύτας πρὸς ἱκανοποίησιν ἁμαρτωλῶν ἐπιθυμιῶν, ἐκπέμπων πέριξ του μιάσματα δηλητηριώδη διὰ τοῦ παραδείγματος ζωῆς ἁμαρτωλῆς.

Πρὸς τοὺς τοιούτους ὁμιλεῖ μὲ ἄλλην γλῶσσαν ὁ Θεός, προειδοποιῶν αὐτοὺς διὰ τὰ τρομακτικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀγνωμοσύνης καὶ ἀσωτείας των καὶ διακόπτων ἐπί τινα χρόνον τὰς εὐλογίας καὶ τὰ ἀγαθά του, ἵνα ἐμβάλῃ αὐτοὺς εἰς σκέψεις σοβαρωτέρας καὶ ἁγιωτέρας. Διεγείρει τοὺς ἀμετανοήτους εἰς προσοχὴν καὶ ἐγρήγορσιν, καθ' ὃν χρόνον ὁμιλοῦσι περὶ τῶν Θείων αὐτοῦ σχεδίων μετὰ περιφρονήσεως (Β'. Πέτρ. γ'. 3—7). Προτρέπει αὐτοὺς εἰς μετάνοιαν, ἐμβάλλων εἰς φόβους διὰ τῶν ἐκτάκτων φυσικῶν φαινομένων, διὰ τῶν ὁποίων γίνεται φανερὰ ἡ ἀδυναμία καὶ μηδαμινότης τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Θεὸς οὐδεμίαν παραλείπει εὐκαιρίαν διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἐξαντλεῖ ὅλα τὰ μέσα, δράττεται πάσης εὐκαιρίας καταλλήλου, ὅπως φέρῃ εἰς μετάνοιαν τὸν ἄπιστον. Τὴν ἀδημονίαν τοῦ καταπεφοβισμένου ἀνθρώπου καὶ τὴν ἀμφιβολίαν του διὰ τὴν αὔριον ζητεῖ ὁ Θεὸς νὰ στρέψῃ ἐκεῖ, ὁπόθεν πηγάζει ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ πεποίθησις διὰ τὸ μέλλον. Πρὸς Ἐκεῖνον ὅστις μόνος δύναται νὰ καθησυχάσῃ τὴν τεταραγμένην ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, γνωρίζων εἰς ἡμᾶς τὸ μέλλον, τὸ ὁποῖον μᾶς ἀναμένει εἰς τὴν νέαν γῆν, ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Πατρὸς μακρὰν πάσης ἀδικίας καὶ ἁμαρτίας. Ὁ Θεὸς διὰ τῶν τρομακτικῶν φαινομένων τῆς φύσεως ζητεῖ ἵνα ἡ τεταραγμένη ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐκζητήσῃ τὸν Ἰησοῦν, τὸν ὁποῖον εἰς τὴν ὁμαλὴν τῶν πραγμάτων κατάστασιν οὐδέποτε ἐνθυμεῖται. Δυστυχῶς ὅμως ὁ ἁμαρτωλός, ἀντὶ νὰ ζητήσῃ τὸν Ἰησοῦν, ζητεῖ πρὸς καθησύχασίν του τὰ φῶτα τῆς ἐπιστήμης, ὡς ἂν ἦναι δυνατὸν ὁ ἄνθρωπος νὰ ὁμιλήσῃ μετὰ βεβαιότητος περὶ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ὅλως ἀγνοεῖ. Δὲν ἐννοοῦμεν διὰ τούτου νὰ περιφρονήσωμεν τὴν ἐπιστήμην καὶ τὰς γνώσεις, ὅσας ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε νὰ ἀνακαλύψωσιν αἱ εὐγενεῖς καὶ φιλότιμοι προσπάθειαι ἀκαταπονήτων ἐρευνητῶν, ἀλλὰ νὰ καταστήσωμεν προσεκτικοὺς ἐκείνους οἵτινες νομίζουσι ὅτι πᾶσα ἡ γνῶσις περιορίζεται εἰς ὅ,τι ἡ πτωχὴ ἀνθρωπίνη διάνοια δύναται νὰ ἐφεύρῃ. Αἱ ἐκτάσεις ὄχι μόνον τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ὕλης, εἶναι σχεδὸν ἄγνωστοι εἰς ἡμᾶς· ἐλάχιστα μόνον περὶ αὐτῶν διὰ πολλῶν κόπων δυνάμεθα ἀμυδρῶς νὰ γνωρίσωμεν. Ἀλλοίμονον δὲ εἰς τὸν βέβηλον ἐκεῖνον ἁμαρτωλὸν ὅστις, καταχρώμενος τῆς θείας συγκαταβάσεως ἵνα πολλὰ τῶν μυστηρίων του γνωρίσῃ εἰς ἡμᾶς, ἐπαίρεται ἀλαζονευόμενος δι' ὅσας γνώσεις ἔλαβε κατὰ χάριν, εἰρωνευόμενος τὴν ἄνωθεν σοφίαν καὶ πᾶν ὅ,τι ὁ Θεὸς ἐγνώρισεν εἰς ἡμᾶς προτρέπων εἰς ἀρετὴν καὶ εὐσέβειαν (Β' Θεσσαλον. 6'. 3—4). Ἀλλοίμονον καὶ εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἀρκεῖται εἰς τοιαῦτα ἀμυδρὰ φῶτα καὶ ἐπαναπαύεται εἰς αὐτά.

Τὸ ἐξαγριούμενον ἡφαίστειον τῆς Θήρας ὁμιλεῖ πρὸς ἐκείνους, οἵτινες ἐργαζόμενοι τὸ ἁμαρτωλὸν ἔργον των, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι, κατασπαταλῶντες πᾶν ὅ,τι πολύτιμον ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ὁ Θεὸς—χρόνον, ὑγείαν, χρῆμα, γνώσεις, κλπ.— διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀπιστίας καὶ πάσης ἀνομίας. Τοῖς διακηρύττει ὅτι ἡ ἀνό-

σιας αὐτῶν ἐργασία δὲν θὰ διαρκέσῃ ἐπ' ἄπειρον, ἡ δὲ παρουσία τοῦ ὑπ' αὐτῶν ὑβρισθέντος Κυρίου θὰ ἐνσκήψῃ αἰφνιδίως καθ' ἣν ἡμέραν δὲν προσμένουσι καὶ καθ' ἣν ὥραν δὲν γνωρίζουσι, ἵνα λογοδοτήσωσι περὶ τῆς χρήσεως τῶν δώρων, μὲ τὰ ὁποῖα ἐπροίκισεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς (Ματθ. κε'. 24—30) Διὰ τοῦ ἡφαιστείου ὁμιλεῖ πρὸς ἐκείνους, οἵτινες καταπατοῦντες πᾶν θεῖον καὶ ἀνθρώπινον δίκαιον καταπιέζουσι καὶ τυραννοῦσι τοὺς ἀδυνάτους. ἀποστεροῦσι τὸν ἄρτον ἀπὸ ὑπάρξεις δυστυχεῖς, ἵνα ἐξοδεύσωσιν αὐτὸν εἰς τὰ ἔργα τῆς ἐγωϊστικῆς των ζωῆς (Ματθ. κδ. 48—56). Ὁμιλεῖ πρὸς ἐκείνους οἵτινες, βεβαρημένοι ἀπὸ τὰς βιωτικὰς μερίμνας, οὐδέποτε ηὐκαίρησαν νὰ σκεφθῶσιν ὅτι ἔχουσι καὶ αὐτοὶ ἀνάγκην σωτηρίας, ἥτις κηρύσσεται καὶ προσφέρεται πρὸς ἐκείνους, οἵτινες καταχρῶνται τῆς Θείας ἐπιεικείας καὶ μακροθυμίας, διὰ τὴν Θείαν ὀργήν, ἥτις βραδύνει νὰ ἐνσκήψῃ κατ' αὐτῶν, τὸ ὁποῖον εἶναι δεῖγμα τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ ἀγάπης, ὅπως πάντες ἔλθωσιν εἰς μετάνοιαν (Β'. Πετρ. 6'. 9). Πολλάκις μάλιστα ὁ Θεός, ἂν καὶ μᾶς προειδοποιῇ ὅτι αἱ παραβάσεις μας καὶ ὁ ἀμετανόητος ἡμῶν βίος γίνονται αἰτία τῆς ἐκρήξεως τῆς Θείας αὐτοῦ ὀργῆς, ἐν τούτοις οὐδεμίαν τιμωρίαν στέλλει καθ' ἡμῶν ἀπὸ ἐκείνας, τὰς ὁποίας ἔχομεν πάντα λόγον νὰ ἀναμένωμεν. Ὁ Θεὸς ἀναστέλλει τὴν ὀργήν Του, ἀναμένων τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ καὶ ζητεῖ ὅπως ὁ φόβος ἐκ τῶν φαινομένων τῆς φύσεως στρέψῃ τὴν προσοχήν μας πρὸς τὸν ἄφευκτον κίνδυνον ὂν διατρέχομεν ζῶντες ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ.

Πόσον θὰ μεταμεληθῶσιν ἐκεῖνοι, πρὸς τοὺς ὁποίους αἱ προειδοποιήσεις τοῦ Θεοῦ ἦσαν τόσον ἰσχυραί, οἵτινες ὅμως οὐδεμίαν προσοχὴν ἔδωκαν εἰς αὐτάς! Ἡ μεταμέλεια αὐτῶν θὰ ἦναι πικρά, δὲν θὰ ὑπάρχῃ ὅμως καιρὸς μετανοίας· καθ' ὅσον ὁ ὄλεθρος αἰφνιδίως θὰ ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτούς

Ἂν ὅμως ὁ Θεὸς ὁμιλῇ διὰ τῆς μεγάλης αὐτῆς τοῦ ἡφαιστείου ἐκρήξεως πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ ἀπίστους, ὁμιλεῖ ὅμως καὶ πρὸς τοὺς πιστούς, παρορμῶν καὶ διεγείρων εἰς ἁγιασμὸν δι' ἀναγκαίας ὑπενθυμίσεως καὶ προφυλάσσων ἀπὸ παντὸς τὸ ὁποῖον θὰ ἐπέφερε χαλάρωσιν τῆς ἐν τῷ κόσμῳ εὐλογημένης ἐνεργείας των (Β'. Πετρ. γ'. 1—3). Ὁμιλεῖ ἐνθαρρύνων τοὺς συνεργαζομένους μετ' Αὐτοῦ διὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς ἐπὶ τῆς γῆς βασιλείας Του, οἵτινες βοηθοῦσι δι' ἡγιασμένης ἐργασίας τοὺς ἀγωνιζομένους νὰ εἰσέλθωσιν εἰς αὐτήν. Ὁμιλεῖ πρὸς τοὺς πιστοὺς λέγων ὅτι συντελεῖται ἡ οἰκοδόμησις τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, τῆς νέας Ἱερουσαλήμ, ἐν ᾗ ὁ Θεὸς θὰ σκηνώσῃ μετ' αὐτῶν, ἐν τῇ ὁποίᾳ θὰ ἐξαλείψῃ πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν καὶ θάνατος δὲν θὰ ὑπάρχῃ πλέον (Ἀποκ. κα'. 1—4).

Οἱ πιστοὶ ἔχουσιν ἀνάγκην τοιούτων φαινομένων τῆς φύσεως, ἵνα περισσότερον συνέρχωνται εἰς ἑαυτοὺς καὶ διερευνῶσι βαθύτερον τὰς καρδίας των. Ἔχουσιν ἀνάγκην ἀποτινάξεως τοῦ κονιορτοῦ, ὅστις ἀνέρχεται ἐκ τοῦ πεπληρωμένου ἀπὸ ἁμαρτίαν ἐδάφους, ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ αὐτοὶ πατοῦσιν ὡς ζῶντες ἐν τῷ κόσμῳ (Ἰωάν. ιγ'. 10). Ὁ Χριστιανὸς προσβάλλεται πολλάκις ὑπὸ ποικίλων πειρασμῶν· χρειάζεται λοιπὸν μεγάλη προσοχὴ ἐκ μέρους του, ἵνα μὴ ὑποχωρήσῃ εἰς οὐδένα ἐξ αὐτῶν. Τὰ τρομακτικὰ φυσικὰ φαινόμενα ἔχουσι λίαν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, διότι ὑπενθυμίζουσι τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀδυναμίαν· διὰ δὲ τοῦ φυσικοῦ φόβου, ὅστις παράγεται καὶ εἰς αὐτούς, γίνεται βαθυτέρα ἡ συναίσθησις τῆς ἁμαρτωλότητος

αὐτῶν, ἥτις ἄγει αὐτοὺς νὰ ἀναφωνήσωσι «Κύριε, σῶσον ἡμᾶς, χανόμεθα» (Ματθ. η΄. 25). Διὰ τὸν πιστὸν αἱ φοβεραὶ ἐκδηλώσεις τῆς ὑλικῆς φύσεως εἶναι ἐμφανῆ σημεῖα ὅτι ὁ Θεὸς παρακολουθεῖ τὴν συντελουμένην ἐν τῷ κόσμῳ ἐργασίαν, τόσον τῶν ἁμαρτωλῶν πρὸς ἐπιβράδυνσιν τῆς ἐλεύσεως τῆς βασιλείας Αὐτοῦ, ὅσῳ καὶ τῶν πιστῶν πρὸς ἐπίσπευσιν τῆς ἱδρύσεως αὐτῆς ἐπὶ τῆς γῆς. Τοιουτοτρόπως τὴν μὲν ἐπιδοκιμάζει ἐνθαρρύνων, τὴν δὲ ἀποδοκιμάζει ἐλέγχων καὶ ἀπειλῶν.

Τὰ σημεῖα ταῦτα τῆς φύσεως προαγγέλλουσι τὴν ἔλευσιν τοῦ Χριστοῦ, ἥτις δυνατὸν νὰ εἶναι ἀκόμη μακράν, οὐδόλως ὅμως ἀπίθανον νὰ ἦναι πολὺ πλησίον. Ὁ πιστός, μελετῶν τὰ φαινόμενα ταῦτα καὶ ἐμβαθύνων εἰς αὐτά, ἀποσπᾶται ἀπὸ τοῦ φθαρτοῦ τούτου κόσμου, καὶ προσηλοῦται εἰς τὸν κόσμον τῆς τελειότητος καὶ τῆς ἀγάπης· βλέπει τὴν ματαιότητα καὶ ἀστάθειαν τῶν ἀνθρωπίνων καὶ νοσταλγεῖ τὴν οὐράνιον Πατρίδα. Ἀντὶ νὰ περιπέσῃ εἰς ἄγονον μυστικισμὸν καὶ ἀπαθῆ Χριστιανικὸν βίον, ἐντείνει τὰς δυνάμεις του διὰ καρποφορωτέραν δρᾶσιν πρὸς δόξαν Ἐκείνου, ὅστις ἀναμένει νὰ εἰσαγάγῃ ἡμᾶς εἰς τὴν μακαρίαν ἀνάπαυσιν ἀπὸ τῶν κόπων ἡμῶν. Ὄπισθεν τῶν τρομακτικῶν φαινομένων, δι᾽ ὧν ἐπισκέπτεται τὴν ἀνθρωπότητα ὁ Θεός, ἑτοιμάζεται ἡ αἰωνία κατοικία τῶν πιστῶν, τὴν ὁποίαν μὲ θείαν ἔξαρσιν ζωγραφίζει τὸ βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως. Ἡ κατοικία αὕτη γίνεται ἔτι μᾶλλον αἰσθητὴ εἰς τὸν προσεκτικὸν παρατηρητὴν τῶν μεγαλοπρεπῶν φαινομένων τῆς φύσεως. Πρὸς τὴν κατοικίαν αὐτὴν ὁ Θεὸς ζητεῖ νὰ ἐπισύρῃ τὴν προσοχὴν τῶν πιστῶν Του, οἵτινες δὲν ἔχουσι στηρίξει ἐνταῦθα τὴν ὕπαρξίν των. Ἡ ἔκρηξις τοῦ ἡφαιστείου μᾶς ἀναγγέλλει τοὺς νέους οὐρανοὺς καὶ τὴν νέαν γῆν, τοὺς ὁποίους κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν Αὐτοῦ προσδοκῶμεν, Ὁ Θεὸς διὰ τῶν φαινομένων αὐτῶν ζητεῖ νὰ ἐξεγείρῃ τοὺς πιστοὺς ἀπὸ ζωὴν νωθρότητος εἰς ζωὴν ἐνεργείας καὶ δράσεως. Ὁ ἄπιστος, ὅσῳ ἐνίοτε καὶ ὁ πιστός, μεμψιμοιρεῖ δι᾽ ἀτυχήματά τινα τῆς ζωῆς, διὰ τὴν δυσμένειαν τῶν περιστάσεων· ἀλλὰ διὰ τῶν τρομακτικῶν φαινομένων τῆς φύσεως ὁ Θεὸς ζητεῖ νὰ φέρῃ αὐτοὺς εἰς συναίσθησιν.

Θερμὴν ἔκκλησιν ἀποτείνομεν πρὸς ὑμᾶς, ὅσοι ἕως τώρα ἐμείνατε ἀπαθεῖς καὶ ἀδιάφοροι εἰς τὰς προσκλήσεις τῆς Θείας ἀγάπης. Στρέψατε τοὺς ὀφθαλμούς σας πρὸς τὴν ἐκτεινομένην χεῖρα τῆς πατρικῆς ἀγαθότητος ἵνα σᾶς ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὴν βεβαίαν ἀπώλειαν καὶ τὸν αἰώνιον θάνατον. Δὲν ζητεῖ ὁ Πατὴρ παρ᾽ ὑμῶν εἰμὴ νὰ τῷ δώσητε τὴν χεῖρά σας ἵνα σᾶς ἑλκύσῃ καὶ σᾶς καταστήσῃ κοινωνοὺς εὐδαιμονίας οὐχὶ ἐφημέρου καὶ ἀσταθοῦς, ἀλλ᾽ μονίμου καὶ αἰωνίας. Ὁ τύρρανος, ὅστις σᾶς κρατεῖ ἀκόμη αἰχμαλώτους—ἡ ἁμαρτία—σᾶς ἀποκρύπτει τὴν εὐδαιμονίαν ταύτην· διότι φθονεῖ ὑμᾶς διὰ τὴν δόξαν, τῆς ὁποίας θὰ γίνητε κοινωνοὶ ἐὰν ἐγκαταλείψητε αὐτόν. Γνωρίζομεν ἐξ ἰδίας ἡμῶν πείρας ὅτι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον μόνοι σας νὰ πραγματοποιήσητε. Στραφῆτε λοιπὸν πρὸς τὴν ἐξηπλωμένην πρὸς ὑμᾶς χεῖρα τῆς Θείας ἀγάπης καὶ ἀμέσως θὰ αἰσθανθῆτε νὰ καταπίπτουν αἱ ἁλύσεις σας καὶ νὰ ἀνυψωθῆτε εἰς ἐπίπεδον ὅπου πνέει καθαρὰ ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς ἁγιότητος. Ἔλθετε πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ θὰ ἀνταμείψῃ τὴν προτίμησίν σας μὲ δόξαν καὶ χάριν. Θὰ ἀποτύχητε τελείως μὲ πᾶσαν ἄλλην προσπάθειαν ἣν ὁ τύραννός σας ὑπούλως θὰ σᾶς ὑποδείξῃ. Ἰδοὺ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βιάζεται καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. Ὁ Θεός, διὰ νὰ σᾶς βοηθήσῃ νὰ ἔλθητε πρὸς Αὐτόν, σᾶς δεικνύει σημεῖα θαυμαστά, διὰ τῶν ὁποίων σᾶς προσκαλεῖ νὰ προσδοκᾶτε τοὺς νέους οὐρανοὺς καὶ τὴν νέαν γῆν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ.

Ἐν Θήρᾳ, τῇ 13 Αὐγούστου 1925. ***Κωνστ. Σ. Ἀνδρεάδης.***

ΟΙ ΔΡΟΥΣΟΙ

Περὶ τοῦ μικροῦ τούτου λαοῦ, ὅστις σήμερον εἶναι εἰς τὰ στόματα ὅλης τῆς Εὐρώπης, ὡς ἐκ τοῦ πεισματώδους πολέμου, τὸν ὁποῖον διεξάγει κατὰ τῶν Γάλλων ἐν Συρίᾳ, ὁ πολὺς κόσμος οὐδὲν σχεδὸν γνωρίζει. Μᾶς ἠρώτησε προχθὲς κύριός τις ἀρκετὰ εὐπαίδευτος, ἂν οἱ Δροῦσοι ἦναι Μωαμεθανοὶ ἢ Χριστιανοί! Διὰ τοῦτο ἐνομίσαμεν καλὸν νὰ γράψωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ λαοῦ τούτου διὰ τοὺς ἀναγνώστας τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς».

Οἱ Δροῦσοι εἶναι λαὸς μιγάδων ἐκ διαφόρων φυλῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων προέχει ἡ Ἀραβικὴ καὶ αἵτινες ἀπερρόφησαν μίαν φυλὴν ἰθαγενῶν παναρχαίαν, Ἀραμαϊκήν. Οἱ ἴδιοι ἔχουν μίαν παράδοσιν ὅτι κατὰ τὸν 9ον αἰῶνα μετὰ Χριστὸν μεγάλη ὁμὰς Ἀράβων μετηνάστευσεν ἐκ τῆς Μεσοποταμίας εἰς τὸν Λίβανον καὶ ἐκεῖ συνέπηξε τὸ κράτος τῶν Δρούσων· παραδέχονται ὅμως καὶ ἀνάμιξιν Κούρδων καὶ Τουρκομάνων εἰς τὴν φυλήν των. Ἡ ὀνομασία «Δροῦσοι» εἶναι ἀμφισβητουμένης ἐτυμολογίας· τὸ πρῶτον ἀναφέρεται εἰς ἓν ἔργον τοῦ 12ου αἰῶνος μετὰ Χριστόν. Οἱ πλεῖστοι φρονοῦν ὅτι ἡ λέξις εἶναι παραφθορὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ μεγάλου διδασκάλου τῶν Δρούσων Ἰσμαὴλ ***Δαράζη***, ὅστις ἤκμασε περὶ τὸ ἔτος 1000 μ. Χρ.

Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Σταυροφοριῶν οἱ Δροῦσοι ἦσαν ἤδη ὠργανωμένοι εἰς πολυαρίθμους μικρὰς κοινότητας ἢ πατριάς, ἑκάστη τῶν ὁποίων διηυθύνετο ὑπὸ ἑνὸς ***σεΐχη***, καὶ ὅλαι ὁμοῦ ὑπὸ ἑνὸς ***ἐμίρη***. Κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα περιῆλθον κατόπιν αἱματηροῦ ἀγῶνος ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου Μαλίκ. Βραδύτερον, ὅταν οἱ Ὀσμανλῆδες εἰσέβαλον εἰς τὴν Συρίαν ὑπὸ Σελὶμ τὸν Α΄. οἱ Δροῦσοι ταχθέντες μὲ τὸ μέρος των ἀπηλλάγησαν ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους καὶ ἀνεδείχθησαν εἰς ἐπίσημον κράτος ὑπὸ τὸν ἐμίρην Μαὰν τὸν Β΄., τοῦ ὁποίου ἡ κυριαρχία ἐξετείνετο ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν μέχρι τῆς Ἄκκας ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, καὶ εἰς τὴν ἐνδόχωραν μέχρι Παλμύρας. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ἐμίρης Μαὰν ἤρχισε νὰ συνεννοῆται μὲ τοὺς Χριστιανοὺς κατὰ τῶν Τούρκων, ὁ Τοῦρκος πασσᾶς τῆς Δαμασκοῦ ἐπῆλθε κατ' αὐτοῦ μὲ μεγάλην στρατιὰν καὶ τὸν ἐξεδίωξεν. Ἀλλ' οἱ διάδοχοι τοῦ Μαὰν κατώρθωσαν νὰ συγκρατήσωσι τὸ αὐτόνομον κράτος τῶν Δρούσων, τὸ ὁποῖον οἱ Τοῦρκοι ἐπὶ τέλους ἀνεγνώρισαν καὶ ἀφῆκαν ἀνενόχλητον, ἀφοῦ τὸ περιέκοψαν, ἀφαιρέσαντες ἀπ' αὐτοῦ τὰς παραλίους πόλεις του Λατάκιαν, (Λαοδίκειαν), Τρίπολιν, Βηρυττόν, Σιδῶνα, Ἀντιόχειαν, Ἄκκαν, κ.λ.π. Οἱ ἐμίραι τῶν Δρούσων τῷ 1831 ἔλαβον τὸ μέρος τοῦ Μεχμὲτ Ἀλῆ πασσᾶ τῆς Αἰγύπτου κατὰ τὴν ἀνταρσίαν του ἐναντίον τῶν Τούρκων. Ὅταν δὲ οὗτος ἐνικήθη οἱ Τοῦρκοι, ἂν καὶ ἐτιμώρησαν καὶ ἀπήγαγον εἰς Κων)πολιν τὸν ἐμίρην τῶν Δρούσων Μπεσίρ, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ καθυποτάξουν ἐντελῶς τοὺς πολεμοχαρεῖς Δρούσους, οἵτινες ἑνωθέντες μὲ τοὺς Μαρωνίτας τοῦ Λιβάνου ἠνάγκασαν τοὺς Τούρκους, μετὰ μακρὸν ἀγῶνα, τῇ ἐπεμβάσει τῆς Εὐρώπης, νὰ δώσουν αὐτονομίαν εἰς τὸν Λίβανον (1864), ὅπου κατοικοῦν οἱ πλεῖστοι τῶν Δρούσων ὁμοῦ μὲ τοὺς

Μαρωνίτας. Ἔκτοτε, ἂν καὶ οἱ Δροῦσοι ἀπεσύρθησαν βαθμηδὸν ἐκ τοῦ Λιβάνου καὶ κατῴκησαν ἀνατολικώτερων ἐντὸς τῆς Συρίας, οἱ Τοῦρκοι τοὺς ἀφῆκαν ἀνενοχλήτους, καὶ μάλιστα ὠργάνωσαν χωροφυλακὴν ἐκ Δρούσων διὰ τὴν τήρησιν τῆς μεταξύ των δημοσίας τάξεως καὶ ἀσφαλείας. Οἱ Δροῦσοι διετήρησαν τὰς πατριάς των ὑπὸ τοὺς σεΐχας καὶ ἐξηκολούθουν νὰ διεξάγουν μικροπολέμους πρὸς τοὺς Βεδουΐνους τῆς ἐρήμου. Μὲ τὴν κατάλυσιν τῆς Τουρκικῆς κυριαρχίας διὰ τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἐν ἔτει 1918, οἱ Δροῦσοι, ὅπως καὶ οἱ Ἄραβες, ἀνέκτησαν ἐν πολλοῖς τὴν ἀνεξαρτησίαν των καὶ ὠργανώθησαν πάλιν στρατιωτικῶς τόσον καλῶς, ὥστε τελευταῖον νὰ ἀντιτάξουν σοβαρὰν ἀντίστασιν κατὰ τῶν Γάλλων καὶ φέρουν τὴν Γαλλικὴν κυριαρχίαν ἐν Συρίᾳ σχεδὸν εἰς ἀδιέξοδον.

Τὴν σήμερον ὑπάρχουν τρεῖς ἀρκετὰ μεγάλαι ὁμάδες Δρούσων. Ἡ ***πρώτη*** καὶ κυριωτέρα κατοικεῖ περὶ τὸ ὄρος Χαουράν, τὸ ὁποῖον κεῖται περίπου 100 χιλιόμετρα πρὸς ἀνατολὰς τῆς Θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος. Οἱ Δροῦσοι τοῦ Χαουρὰν ὑπολογίζονται εἰς 55,000 ψυχῶν περίπου. Ἡ ***δευτέρα*** ὁμὰς κατοικεῖ τὸν Ἀντιλίβανον καὶ τὸ ὄρος Ἀερμὼν περὶ τὴν Δαμασκόν· ἡ ὁμὰς αὕτη περιλαμβάνει περὶ τὰς 45,000 ψυχῶν. Ἡ ***τρίτη*** ὁμὰς κατοικεῖ τὸ νότιον μέρος τοῦ Λιβάνου, καὶ ἀριθμεῖ περίπου 50,000· ἀλλ' ἀποτελεῖ μικρὰν μειοψηφίαν ἐντὸς πληθυσμοῦ Μαρωνιτῶν. Ὡσαύτως καὶ ἡ δευτέρα ὁμὰς περιβάλλεται ὑπὸ μεγάλου πληθυσμοῦ Μωαμεθανῶν καὶ Ὀρθοδόξων Σύρων. Τὸ Χαουρὰν ἑπομένως ἀποτελεῖ ***τὸ ἐθνικὸν κέντρον*** τῶν Δρούσων.

Ἡ ἐθνικότης τῶν Δρούσων τὴν σήμερον ἔχει βάσιν θρησκευτικὴν μᾶλλον ἢ φυλετικήν. Ἡ δὲ θρησκεία των εἶναι μυστική, καὶ περὶ αὐτῆς μόνον ἀτελεῖς πληροφορίαι ὑπάρχουν. Οἱ Δροῦσοι ὀνομάζουν ἑαυτοὺς «***Μουβαχιδδὶν***» (Μονοθεϊστάς). Πιστεύουν εἰς ἕνα καὶ μόνον Θεόν, ἀκατάληπτον, ἀσύλληπτον καὶ ἄπειρον, ὅστις ἀπεκάλυψεν ἑαυτὸν διὰ ***διαδοχικῶν ἐνσαρκώσεων***, τῶν ὁποίων ἡ τελευταία ἦτο εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ***Χακίμ***, ἕκτου Φατιμίτου* καλίφη περὶ τὸ 1000 μ. Χρ. Ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἐνσαρκώσεων τούτων δὲν εἶναι σαφῶς ὡρισμένος· οἱ πλεῖστοι τῶν Δρούσων παραδέχονται ἑβδομήκοντα. Μεταξὺ τῶν ἐνσαρκώσεων τούτων συγκαταλέγουν τὸν Ἰησοῦν, οὐχὶ ὅμως τὸν Μωάμεθ. Σήμερον πλέον, ὡς παραδέχονται, ***οὐδεμία περαιτέρω ἐνσάρκωσις*** δύναται νὰ λάβῃ χώραν. Ἐν τῷ Χακὶμ μία ***τελευταία εὐκαιρία*** ἐδόθη εἰς τὴν ἀνθρωπότητα πρὸς μετάνοιαν, ἔμεινε δὲ τότε ἡ θύρα τοῦ ἐλέους ἀνοικτὴ πρὸς πάντας ἐπὶ 26 ἔτη, μεθ' ὃ ***ἐκλείσθη διὰ παντός***. Ὅταν αἱ θλίψεις τῶν πιστῶν κορυφωθοῦν, ὁ Χακὶμ θὰ ἐμφανισθῇ καὶ πάλιν διὰ νὰ καθυποτάξῃ τὸν κόσμον καὶ ἐπιβάλῃ εἰς πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα τὴν θρησκείαν του. Πολλοὶ Δροῦσοι, οἱ ὁποῖοι ὑποτίθεται ὅτι εὑρίσκονται σήμερον ἐν διασπορᾷ ἐν Κίνᾳ, θὰ ἐπανέλθουν τότε εἰς τὴν Συρίαν. Οἱ πιστοὶ συσσωματωμένοι θὰ κυριεύσουν τὴν Μέκκαν καὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ ὅλος ὁ κόσμος θὰ ἀσπασθῇ τὴν ἀληθῆ Πίστιν. Τὸ πρώτιστον τῶν πλασμάτων τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ ***Νοῦς*** (τὸ Πνεῦμα), ὅστις ἐνεσαρκώθη εἰς τὸν Χάμζα, βεζύρην τοῦ Χακίμ. Ὁ Νοῦς οὗτος ἔχει ἄμεσον κοινωνίαν μετὰ τῆς Θεότητος. Μετ' αὐτὸν κατὰ τάξιν ἔρχονται τέσσαρα

---

*) Ὀνομάζονται οὕτως οἱ καλῖφαι οὗτοι ὡς καταγόμενοι ἀπὸ τὴν Φατιμέ, θυγατέρα τοῦ Μωάμεθ, καὶ σύζυγον τοῦ πρώτου καλίφη Ἀλῆ.

λειτουργικὰ πνεύματα — ἡ ***Ψυχή***, ὁ ***Λόγος***, ἡ ***Δεξιὰ Πτέρυξ*** καὶ ἡ ***Ἀριστερὰ Πτέρυξ***—ἅτινα ἐνεσαρκώθησαν εἰς τέσσαρας μεγιστᾶνας τῆς αὐλῆς τοῦ Χακίμ. Ὑπ᾽ αὐτοὺς ὑπάρχουσι πνευματικαὶ δυνάμεις διαφόρων βαθμῶν.

Ὁ ***ὑλικὸς κόσμος***, κατὰ τὴν θεολογίαν τῶν Δρούσων, εἶναι δημιούργημα καὶ ἀντανάκλασις τοῦ Θείου Νοός. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνθρωπίνων πλασμάτων εἶναι ***ὡρισμένος***, μὴ ἐπιδεχόμενος μήτε αὔξησιν μήτε ἐλάττωσιν, διαιωνίζεται δὲ δι᾽ ***ἀπαύστου μετεμψυχώσεως***. Αἱ ψυχαὶ τῶν δικαίων μετὰ θάνατον μεταβαίνουσιν εἰς νέας καὶ διαρκῶς τελειοτέρας ἐνσαρκώσεις, ἕωσοῦ βαθμηδὸν φθάσουν εἰς σημεῖον τελειότητος, ὅπου δύνανται νὰ ἀπορροφηθοῦν εἰς τὴν Θεότητα. Αἱ ψυχαὶ τῶν πονηρῶν διὰ τῆς μετεμψυχώσεως κατέρχονται βαθμηδὸν εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν καμήλων καὶ τῶν σκύλων.

Πᾶσαι αἱ προγενέστεραι θρησκεῖαι ἦσαν ἁπλῶς ***ἀντίτυπον τῆς ἀληθοῦς θρησκείας***· τὰ δὲ ἱερά των βιβλία καὶ ἱεροτελεστίαι δέον νὰ ἑρμηνεύωνται ἀλληγορικῶς. Τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὸ Κοράνιον θεωροῦνται ἀμφότερα ὡς θεόπνευστα συγγράμματα, ἀλλ᾽ οὐχὶ ὡς θρησκευτικοὶ ὁδηγοί, ὅπως εἶναι αἱ Γραφαὶ τῶν Δρούσων.

Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐπιτρέπεται πλέον ἡ εἰσαγωγὴ προσηλύτων, οἱ πιστοὶ ὑποχρεοῦνται νὰ κρατοῦν τὰ τῆς θρησκείας των ἀπολύτως μυστικὰ ἀπὸ τῶν βεβήλων· καὶ ἵνα μὴ περιέλθουν εἰς κίνδυνον ἕνεκα τῆς θρησκείας των, ἐπιτρέπεται εἰς αὐτοὺς ***νὰ συμμορφώνωνται ἐξωτερικῶς*** πρὸς οἱανδήποτε ἄλλην θρησκείαν τοῦ περιβάλλοντός των. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ἡ φαινομενικὴ εὐκολία, μὲ τὴν ὁποίαν οἱ Δροῦσοι λαμβάνουν μέρος εἰς τὰς προσευχὰς καὶ ἱεροτελεστικὰς πλύσεις τῶν Μωαμεθανῶν, ἢ ραντίζονται μὲ «ἁγιασμὸν» εἰς τὰς ἐκκλησίας τῶν Μαρωνιτῶν. Ἐπιβάλλεται ὅμως εἰς τοὺς πιστοὺς ἀπόλυτος ὑπακοὴ εἰς τὰς ***ἑπτὰ ἐντολὰς τοῦ Χάμζα***, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ ***πρώτη*** ἀπαιτεῖ τὸ λαλεῖν τὴν ἀλήθειαν (ἀλλὰ μόνον ὅταν Δροῦσος ὁμιλεῖ πρὸς Δροῦσον)· ἡ ***δευτέρα***, τὴν ἐπαγρύπνησιν ἐπὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν πιστῶν· ἡ ***τρίτη***, τὴν ἀπόλυτον ἀπάρνησιν πάσης ἄλλης θρησκείας· ἡ ***τετάρτη***, τὸν πλήρη χωρισμὸν ἀπὸ πάντων τῶν ἐν πλάνῃ· ἡ ***πέμπτη***, τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἑνότητος τοῦ «Κυρίου ἡμῶν» ἐν παντὶ αἰῶνι· ἡ ***ἕκτη***, τὴν ἀπόλυτον ὑποταγὴν εἰς τὸ θέλημά του· ἡ ***ἑβδόμη***, τὴν ἀπόλυτον ὑπακοὴν εἰς τὰς διαταγάς του.

Τὴν ***προσευχὴν*** οἱ Δροῦσοι θεωροῦν ὡς αὐθάδη ἐπέμβασιν εἰς τὰ τοῦ Δημιουργοῦ. Κατ᾽ ἀντίθεσιν ὅμως πρὸς τὴν Μωαμεθανικὴν μοιρολατρείαν, διδάσκουν τὴν ***ἐλευθερίαν τῆς θελήσεως*** τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ μυστικότης τῆς θρησκείας των τηρεῖται αὐστηρότατα ἀπέναντι τοῦ ἔξω κόσμου· ἡ δὲ μύησις εἰς τὰ βαθύτερα μυστήρια τοῦ δόγματός των ἐπιτρέπεται μόνον εἰς ὀλίγους ἐκλεκτούς, οἵτινες φέρουν τὸν τίτλον «***Ἀκὶλ***» (ἐκ τῆς Ἀραβικῆς λέξεως «ἀκλ», ἤτοι, διάνοια), πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῶν κοινῶν πιστῶν, οἵτινες ἀδιακρίτως κοινωνικῆς θέσεως ἢ μορφώσεως ὀνομάζονται «***Τζαχέλ***», ἤτοι, ἀμαθεῖς. Περίπου 15 ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν Δρούσων ἀνήκουν εἰς τὴν τάξιν τῶν «Ἀκίλ», μεταξὺ αὐτῶν εἶναι καὶ πολλαὶ γυναῖκες. Οἱ Ἀκὶλ ὑποβάλλονται εἰς περιορισμούς τινας διαίτης καὶ ἐνδυμασίας· ἀπαγορεύεται εἰς αὐτοὺς ἡ χρῆσις καπνοῦ καὶ οἴνου, καὶ εἰς τὰς γυναῖκας ἡ χρῆσις ἐνδυμάτων χρυσοκεντήτων καὶ μεταξωτῶν (ἂν καὶ ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη τώρα ἤρχισε νὰ χαλαροῦται!). Εἰς τοὺς

Ἀκὶλ δὲν ἐπιβάλλεται μὲν ἡ ἀγαμία καὶ ὁ ἀσκητισμός, ἀπονέμεται ὅμως ἰδιάζουσα τιμὴ εἰς τοὺς οἰκειοθελῶς ὑποβαλλομένους εἰς τοὺς περιορισμοὺς τούτους. Ἡ τροφὴ τῶν Ἀκὶλ πρέπει νὰ ἀγοράζηται μὲ χρῆμα ἀποκτηθὲν ἐντίμως. Ἐν γένει δὲ οἱ Ἀκίλ, οἵτινες φέρουν ὡς διακριτικὸν σημεῖον λευκὸν σαρίκι περὶ τὴν κεφαλήν, ὡς σύμβολον τῆς καθαρότητος, διακρίνονται διὰ τὴν αὐστηρὰν τήρησιν τῆς μυστικότητος τῆς θρησκείας των καὶ διὰ τὴν ἀπεριόριστον ἀφοσίωσίν των εἰς τὴν θρησκείαν ταύτην.

Ἑκάστην Πέμπτην ἑσπέραν, ὁπότε ἀρχίζει ἡ ἑβδομάς των, συνέρχονται εἰς ***συναθροίσεις κεκλεισμένων τῶν θυρῶν***, πιθανῶς πρὸς ἀνάγνωσιν τῶν ἱερῶν βιβλίων των καὶ πρὸς σύσκεψιν ἐπὶ ζητημάτων ἐκκλησιαστικῶν ἢ πολιτικῶν. Τὰ κτίρια, ὅπου συνέρχονται, εἶναι ἁπλούστατα καὶ ἀπέριττα. Ὑπάρχουν καὶ ἀκίνητα ἀφιερωμένα εἰς τὴν θρησκείαν, τὰ εἰσοδήματα τῶν ὁποίων χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν ἀνακούφισιν τῶν πτωχῶν καὶ τὴν φιλοξενίαν. Εἰς τὸ Χαουρὰν ἐπὶ τῆς κορυφῆς πολλῶν λόφων ὑπάρχουν ***βωμοί***, ὀγκόλιθοι μελανοί, τοὺς ὁποίους κατὰ τὴν λατρείαν στολίζουν μὲ τάπητας, κλπ. καὶ ἐκεῖ γίνονται θυσίαι αἰγῶν, αἱ ὁποῖαι φαίνεται ὅτι εἶναι ἀπομεινάρια ἀρχαίων Ἀραβικῶν ἱεροτελεστιῶν ἐκ τῆς ἐποχῆς πρὸ τοῦ Ἰσλάμ. Εἰς τὰς τελετὰς ταύτας δὲν ἀπαγορεύεται νὰ ἦναι παρόντες καὶ ξένοι, ἐφ' ὅσον ὅμως διαρκεῖ ἡ παρουσία ξένων, σταματᾷ ἡ ἱεροτελεστία, καὶ ἀναγιγνώσκεται τὸ Κοράνιον, ἀντὶ τῶν ἱερῶν Γραφῶν τῶν Δρούσων. Οἱ Χριστιανοί, οἵτινες κατοικοῦν πλησίον τῶν Δρούσων, εἶναι πεπεισμένοι ὅτι εἰς τὰς κρυφίας ἱεροτελεστίας των οἱ Δροῦσοι ἔχουσι καὶ βδελυρὰ καὶ ἀπάνθρωπα ἔθιμα. Τοῦτο ὅμως οὐδαμόθεν ἀποδεικνύεται, τοὐναντίον δὲ εἶναι βέβαιον ὅτι τὰ ἱερὰ τῶν Δρούσων βιβλία περιέχουν ἠθικὰς διδασκαλίας ὑψηλῆς φύσεως.

Η ΕΝΩΣΙΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Πολὺς πάλιν γίνεται λόγος, εἰς τὰ Ὀρθόδοξα θρησκευτικὰ περιοδικά, περὶ ἑνώσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μετὰ τῆς Ἀγγλικανικῆς. Δυστυχῶς ὀλίγιστοι ἐκ τῶν ἐπαϊόντων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ μάνδρᾳ ἀντελήφθησαν ὅτι οἱ λεγόμενοι «Ἀγγλο-καθολικοὶ» ἐν Ἀγγλίᾳ μηδαμινὴν ὅλως μειονότητα ἀποτελοῦσι τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, καὶ τοσοῦτον παρεξέκλιναν τοῦ τε τυπικοῦ καὶ δογματικοῦ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης καθεστῶτος, ὥστε ὑπὸ μεγάλης μερίδος τῶν πιστῶν αὐτῆς νὰ θεωρῶνται ὡς ἄξιοι ἀποβολῆς ἐκ τῆς Ἀγγλικανικῆς μάνδρας· μόνον δὲ ἡ πατροπαράδοτος Ἀγγλικὴ συντηρητικότης καὶ βραδύτης περὶ τὴν λῆψιν ριζικῶν ἀποφάσεων συγκρατεῖ ἀκόμη μίαν νόθον κατάστασιν, ἥτις δὲν δύναται ἐπὶ πολὺ ἀκόμη νὰ διατηρηθῇ. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι οἱ «Ἀγγλο-καθολικοὶ» σήμερον ἵστανται πολὺ πλησιεστερον πρὸς τὸν Ρωμαιοκαθολικισμὸν δογματικῶς καὶ τυπικῶς ἢ πρὸς τὸν Ἀγγλικανισμόν, ὅστις ἐπὶ τέλους εἶναι σαφῶς καὶ ἀναμφισβήτητος Προτεσταντικός.

Εἰς τοὺς «Ἀγγλοκαθολικοὺς» τούτους βεβαίως ἡ Ὀρθοδοξία εὑρίσκει ἔδαφος ἑνωτικόν, ἂν καὶ οὗτοι εἰσέτι δὲν παραδέχθησαν ἐπισήμως καὶ ἀπεριφράστως τὴν Μετουσίωσιν, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς Ὀρθοδόξου μυσταγωγίας. Δὲν εἶναι ἐν τούτοις ἀπίθανον ἡ περαιτέρω ἐξέλιξις τοῦ «Ἀγγλοκαθολισμοῦ» τούτου νὰ φέρῃ καὶ τὴν παραδοχὴν ταύτην.

Μὲ τὴν καθ' ὅλου ὅμως Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν ἡ ἕνωσις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι ***οὐτοπία,*** ἐνόσῳ ὑπάρχουσι τόσαι οὐσιώδεις δογματικαὶ διαφοραὶ μεταξὺ τῶν δύο κοινωνιῶν. Δύναται νὰ ἀναγνωρισθῇ ἑκατέρωθεν τὸ ἔγκυρον τῆς ἱερωσύνης, δύνανται νὰ καλλιεργηθῶσι σχέσεις ἐγκάρδιοι καὶ ἀδεφικαί· καὶ εἶναι εὐχῆς ἔργον πᾶσα τοιαύτη καλλιέργεια. Ἕνωσις ὅμως μεταξὺ αὐτῶν εἶναι οὐτοπία, καὶ καλὸν εἶναι νὰ μὴ λησμονῆται τοῦτο παρ' ἡμῖν.

Ἄλλως τε δὲν βλέπομεν τὸν λόγον ἢ τὴν χρησιμότητα μιᾶς ἑνώσεως τυπικῆς. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πιστεύομεν ὅτι εἶναι ἀπείρως σπουδαιότερον καὶ πολυτιμώτερον, εἶναι ἡ ***προσέγγισις*** μεταξὺ πασῶν τῶν Χριστεπωνύμων Ἐκκλησιῶν, ἡ καλλιέργεια σχέσεων καὶ αἰτημάτων ***ἀδελφικῶν*** καὶ ἀμοιβαίου ***σεβασμοῦ,*** καὶ ἡ ***συνεργασία*** τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν εἰς τὰ κοινωνικὰ καὶ πνευματικὰ προβλήματα τῆς ἡμέρας.

Διδακτικὸν παράδειγμα εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο παρέχουσιν αἱ διάφοροι Εὐαγγελικαὶ ἢ Προτεσταντικαὶ Ἐκκλησίαι. Προσφιλὴς τῶν Ὀρθοδόξων καὶ Παπικῶν κατηγορία κατὰ τῶν Εὐαγγελικῶν Χριστιανῶν εἶναι τὸ ὅτι οὗτοι εἶναι διῃρημένοι εἰς πολλὰς «αἱρέσεις» καὶ ἀποχρώσεις. Ἐν τούτοις, ὅλαι αὗται αἱ ἀποχρώσεις, διαφωνοῦσαι μὲν πρὸς ἀλλήλους εἰς ζητήματα τυπικὰ καὶ ἐπουσιώδη, συμφωνοῦσαι ὅμως εἰς τὰ οὐσιώδη καὶ θεμελιώδη δόγματα, εἶναι ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ***συνδεδεμέναι πρὸς ἀλλήλας*** διὰ στενῆς καὶ ἀδελφικῆς ***ἀγάπης*** καὶ ***συνεργασίας*** εἴς τε τὸν ἱεραποστολικὸν ἀγρὸν καὶ τὴν κοινωνικὴν δρᾶσιν. Ὁ αὐτὸς σύνδεσμος ἀμοιβαίας Χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ συνεργασίας ἠδύνατο κάλλιστα νὰ ἐπεκταθῇ ***καὶ εἰς τὰς ἄλλας Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας***—Ὀρθόδοξον, Λατινικὴν, Ἀρμενικὴν, Κοπτικὴν, κ.λ.π. Καὶ τὸ Ὁμοσπονδιακὸν Συμβούλιον τῶν ἐν Ἀμερικῇ Χριστ. Ἐκκλησιῶν (ἤτοι, τῶν αὐτόθι Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν) ἐπεδίωξε τοιαύτην προσέγγισιν μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατ. Ἐκκλησίας, προσκαλέσασα ταύτην εἰς ἐπανειλημμένα διεθνῆ Συνέδρια, ὧν τὸ νεώτατον ἦτο τὸ ἐφετεινὸν τῆς Στοκχόλμης, οὗτινος σκοπὸς ἦτο ἡ συνεργασία τῶν Χριστ. Ἐκκλησιῶν διὰ τὴν παγίωσιν τῆς παγκοσμίου εἰρήνης.

Αἱ Εὐαγγελικαὶ ὅμως Ἐκκλησίαι οὔτε ἐπεδίωξαν οὔτε ἐπιδιώκουν ***ἕνωσιν ἐκκλησιαστικὴν*** μεταξὺ ἑαυτῶν—ἤτοι, ***ἀφομοίωσιν*** δογματικὴν καὶ τελετουργικὴν καὶ ***συγχώνευσιν*** διοικητικὴν. Τοιαύτη ἕνωσις θὰ ἦτο καὶ ἄσκοπος καὶ ἐπιζήμιος. Διότι μία θεμελιώδης ἀρχὴ τῆς Εὐαγγελικῆς Χριστιανωσύνης εἶναι ἡ ***ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς σκέψεως καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀναπτύξεως ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν τιθεμένων ὑπὸ τῆς Ἁγίας Γραφῆς.*** Ἡ ἐλευθερία δὲ αὕτη εἰς τὰ ἐπουσιώδη καὶ δευτερεύοντα ζητήματα συντελεῖ εἰς ***ζωηροτέραν πνευματικὴν ζωήν,*** καθότι δὲν ἀπασχολοῦνται τὰ πνεύματα καὶ αἱ συνειδήσεις τῶν Χριστιανῶν μὲ ἔριδας περὶ τύπων καὶ διοικητικῶν συστημάτων, ἀλλ' ἕκαστος εὑρίσκει

ἐκεῖνο τὸ σύστημα, ὅπερ εἶναι σύμφωνον πρὸς τὰς ἀντιλήψεις του. Ὁ ἐξαναγκασμὸς ὅλων τῶν Εὐαγγελικῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς παραδοχὴν ἑνὸς στερεοτύπου καὶ ὁμοιομόρφου συστήματος λατρείας καὶ διοικήσεως, καὶ ἂν ἀκόμη ἠδύνατο νὰ πραγματοποιηθῇ, θὰ **ἀπενέκρωνε τὸν πνευματικόν ζῆλον** τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων. Ὅθεν σοφῶς ὁ Εὐαγγελικὸς Χριστιανισμὸς ἀπέφυγε νὰ ἐπιδιώξῃ τοιοῦτό τι ὁμοιόμορφον σύστημα εἰς τὰ τυπικὰ καὶ δευτερεύονται θρησκευτικὰ ζητήματα. Οὐδεὶς ὅμως κλάδος τῆς Χριστιανωσύνης εἶναι αὐστηρότερος τῶν Εὐαγγελικῶν εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν θεμελιωδῶν δογμάτων τῆς πίστεώς του.

Ἐὰν λοιπὸν ἡ ἐκκλησιαστικὴ **ἕνωσις** εἶναι **ἀνέφικτος** καὶ **ἀνεπιθύμητος** μεταξὺ ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς αἱ Εὐαγγελικαί, αἵτινες δογματικῶς εἶναι ἀπολύτως σύμφωνοι μεταξύ των, πόσῳ μᾶλλον ἀνέφικτος καὶ ἀνεπιθύμητος πρέπει νὰ θεωρηθῇ μεταξὺ Ἐκκλησιῶν, χωριζομένων ἀπ' ἀλλήλων καὶ διὰ δογμάτων καὶ διὰ τοῦ ὅλου ἐκκλησιαστικοῦ των συστήματος. Διὰ τοῦτο φρονοῦμεν ὅτι αἱ εὐγενεῖς προσπάθειαι ἐκείνων τῶν εὐσεβῶν ἰδεολόγων, οἵτινες ἐπιδιώκουν ἕνωσιν τῶν διαφόρων κλάδων τῆς Χριστ. Ἐκκλησίας, εἶναι **καταδεδικασμέναι εἰς ἀποτυχίαν**, ἐφ' ὅσον ζητοῦν νὰ ἐξέλθουν ἀπὸ ὅριά τινα σαφῶς διαγεγραμμένα.

Τὰ δὲ ὅρια ταῦτα εἶναι περίπου τὰ ἑξῆς: Νὰ εὑρεθῇ, νὰ καθορισθῇ καὶ νὰ ἐνισχυθῇ τὸ **κοινὸν ἔδαφος**, ἐφ' οὗ βασίζονται ὅλαι αἱ Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι. Νὰ παύσουν αἱ διάφοροι Ἐκκλησίαι νὰ φέρωνται **ἐχθρικῶς** ἢ **ὑπεροπτικῶς** ἡ μία πρὸς τὴν ἄλλην, τοῦτ' ἔστι, νὰ ἀφήσουν κατὰ μέρος πᾶσαν περὶ πρωτείων ἀξίωσιν καὶ πᾶσαν περιφρόνησιν πρὸς ἄλλας ἐκκλησίας, διότι αὗται τυχὸν εἶναι νεώτεραι τὴν ἡλικίαν ἢ δὲν ἔχουν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ τυπικὸν σύστημα ἢ ἱστορικὸν προσόν. Νὰ καλλιεργήσουν αἱ διάφοροι Ἐκκλησίαι τὸ **πνεῦμα τῆς ἀγάπης** πρὸς πάντας, ὅσοι ὀνομάζονται μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀναγνωρίζουσαι ὅτι ἡ ἀόρατος Αὐτοῦ Ἐκκλησία περιλαμβάνει, κατὰ τὴν ρητὴν Αὐτοῦ δήλωσιν, **πρόβατα οὐχὶ ἐκ μιᾶς αὐλῆς μόνον** (Ἰωάν. ι'. 16)· καὶ νὰ ἀναγνωρίζουν τὴν ἰδιότητα τοῦ **ἀδελφοῦ ἐν Χριστῷ** εἰς πάντα, ὅστις ὁμολογεῖ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Υἱὸν Θεοῦ καὶ Σωτῆρα καὶ ζητεῖ νὰ ζήσῃ συμφώνως πρὸς τὸ Εὐαγγέλιόν Του, ἀδιάφορον εἰς ποίαν Ἐκκλησίαν ἐκκλησιάζεται. Καὶ ὡς συνέπειαν τῆς ἀμοιβαίας ταύτης ἀγάπης καὶ ἀνεκτικότητος, νὰ δέχωνται αἱ διάφοροι Ἐκκλησίαι **εἰλικρινῆ, πρόθυμον καὶ ἀνυπόκριτον συνεργασίαν** μετ' ἀλλήλων εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς ἀπιστίας, τοῦ ὑλισμοῦ καὶ τῆς διαφθορᾶς ἐν τῷ κόσμῳ.

Μία ἕνωσις ἐντὸς τῶν ὁρίων τούτων θὰ ἦναι καὶ δυνατὴ καὶ πρακτικὴ καὶ πολύτιμος καὶ θὰ ἐκπληροῖ τὸν ὅρον τοῦ «μία ποίμνη, εἷς ποιμήν». Τὰ δ' ἀποτελέσματά της δὲν θὰ βραδύνουν νὰ φανοῦν· καὶ ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ θὰ γίνῃ πάλιν ἡ ἀκαταγώνιστος ἐκείνη ἠθικὴ δύναμις, ἥτις θὰ συντρίψῃ τὴν βασιλείαν τοῦ Σατανᾶ καὶ θὰ φέρῃ τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν εἰρήνην εἰς τὴν δεινοπαθοῦσαν ἀνθρωπότητα.

Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΟΠΛΟΠΟΙΟΥ

Ὑπὸ WILLIAM O. STODDARD

Διήγημα τοῦ ἔτους 30 μ. Χρ.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

ΚΕΦ. 3ον.

Ὁ Κύριλλος καὶ ὁ Ρωμαῖος στρατιώτης.

Ὁ Κύριλλος εἶχεν ἤδη φθάσει εἰς τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Ἰεζραὲλ ἢ Ἐσδραελών, ἀπέφευγεν ὅμως τὰ χωρία, τὰς δημοσίας ὁδοὺς καὶ ἐπορεύετο διὰ μέσου τῶν ἀγρῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχεν ἤδη θερισθῆ πρὸ πολλοῦ. Ἐπλησίαζε πλέον πρὸς τὸν ποταμὸν Κεισών, ὅπου πρὸ πολλῶν αἰώνων ὁ Ἠλίας εἶχε κατασφάξει τοὺς ἱερεῖς τοῦ Βάαλ. Διὰ νὰ διαβῇ τις τὸν ποταμὸν τοῦτον, ἔπρεπε νὰ περάσῃ ἀπὸ μίαν ἀπὸ τὰς ὀλίγας γεφύρας, αἱ ὁποῖαι ὅμως ἐφυλάσσοντο ὑπὸ Ρωμαίων στρατιωτῶν. Τοῦτο θέλων νὰ ἀποφύγῃ ὁ Κύριλλος, ἀπεφάσισε νὰ διέλθῃ τὸν ποταμὸν κολυμβῶν.

Καθὼς ὅμως ἐπλησίασε πρὸς τὸν ποταμὸν διὰ μέσου τῶν ἐλαιώνων, αἴφνης εἶδεν ἕνα Ρωμαῖον στρατιώτην πάνοπλον ἱστάμενον ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ. Ἀπὸ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ στρατιώτης οὗτος ἔστρεφε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐκύτταζε δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ, ἦτο φανερὸν ὅτι ἦτο τοποθετημένος ἐκεῖ διὰ νὰ κατασκοπεύῃ μήπως κανεὶς ἐπιχειρήσῃ νὰ διέλθῃ τὸν ποταμόν. Καὶ ὁ Κύριλλος ὡς φυγόδικος ἀμέσως ὑπωπτεύθη ὅτι ὁ στρατιώτης οὗτος ἦτο ἐκεῖ διὰ νὰ τὸν συλλάβῃ. Διὰ τοῦτο ἐκρύβη ὄπισθεν ἑνὸς τοίχου καὶ παρηκολούθει τὰς κινήσεις τοῦ Ρωμαίου. Οὗτος μετ' ὀλίγον ἐστράφη καὶ ἤρχισε νὰ ἀπομακρύνηται βραδέως, βαδίζων κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ καὶ κυττάζων πάντοτε γύρω του μὲ προσοχήν.

Ἀφοῦ ἀπεμακρύνθη ὀλίγον, ὁ Κύριλλος, ὅστις ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε βγάλει τὸν μανδύαν του καὶ τὸν ἐτύλιξεν εἰς συμπαγὲς δέμα ὑπὸ τὴν μασχάλην του, ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν κρύπτην του καὶ ὥρμησε ταχὺς ὡς ἔλαφος πρὸς τὸν ποταμόν.

Ὁ Ρωμαῖος στρατιώτης τὸν εἶδεν ἀμέσως καὶ ἤρχισε νὰ τρέχῃ νὰ τὸν προφθάσῃ, καλῶν αὐτὸν νὰ σταθῇ. Ἀλλ' ὁ Κύριλλος ἦτο πολὺ πλησιέστερος πρὸς τὸν ποταμὸν καὶ ὁ στρατιώτης, ἂν καὶ ρωμαλέος καὶ ταχύς, δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸν καταφθάσῃ, πρὶν ἢ ὁ Κύριλλος ριφθῇ εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ καὶ κρατῶν τὸ δέμα τοῦ μανδύου του ὑψηλά, διέλθῃ τὸ ρεῦμα κολυμβῶν, ὅπου ἔφθασεν εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην. Ἐξελθὼν ἐκεῖ, πρῶτον ἀπεμακρύνθη ὀλίγον τοῦ ποταμοῦ, κύπτων κατὰ γῆς, ὡσὰν ἐζήτει κάτι. Ἐμάζευσε πράγματι μερικοὺς μικροὺς λίθους, ἔπειτα ἔβγαλεν ἀπὸ τὴν ζώνην του μίαν σφενδόνην, καὶ μὲ κραυγὴν πλήρη προκλήσεως καὶ περιφρονήσεως ἐξεσφενδόνισε κατὰ τοῦ Ρωμαίου ἕνα λίθον.

Ὁ στρατιώτης, ἂν καὶ συνειθισμένος εἰς ἐπιθέσεις σφενδονιστῶν, δὲν ἐνόμισε σοβαρὸν ἀντίπαλον τὸ παιδάριον αὐτό, τὸ ὁποῖον ἔβλεπεν καταντικρύ του, καὶ δὲν

ἐσήκωσε τὴν ἀσπίδα του νὰ προφυλαχθῇ. Διὰ τοῦτο ὁ λίθος ἐκτύπησε τὴν περικεφαλαίαν του καὶ τὴν ἔρριψε κατὰ γῆς.

Ὁ Κύριλλος δὲν ἔδωκε καιρὸν εἰς τὸν ἔκπληκτον Ρωμαῖον νὰ περισυλλέξῃ τὴν περικεφαλαίαν του, ἀλλ' ἤρχισε νὰ τῷ ἐκσφενδονίζῃ μὲ μεγάλην ταχύτητα ἕνα λίθον μετὰ τὸν ἄλλον, εἰς τρόπον ὥστε ὁ στρατιώτης τέλος ἠναγκάσθη νὰ γονυπετήσῃ καὶ νὰ καλυφθῇ ὁλόκληρος μὲ τὴν ἀσπίδα του ἀπὸ τὴν βροχὴν τῶν λίθων. Τέλος ὁ Κύριλλος ἐσκέφθη ὅτι ἐνδέχεται νὰ παρουσιασθοῦν καὶ ἄλλοι στρατιῶται, καὶ διέκοψε τοὺς σφενδονισμούς του· ὅτε δὲ ὁ Ρωμαῖος ἐπρόβαλε πάλιν τὴν κεφαλήν του ἀπὸ τὴν ἀσπίδα του, ὁ νεαρὸς σφενιδονστὴς εἶχεν ἐξαφανισθῇ. Καὶ δὲν τοῦ ἀπέμεινε τίποτε ἄλλο, εἰμὴ νὰ ἀναλάβῃ πάλιν τὴν περικεφαλαίαν του, καὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν περιπολίαν του κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ, ἀπορῶν διὰ τὸ τολμηρὸν παιδάριον, τὸ ὁποῖον ἦτο τόσον ἐπιδέξιος σφενδονιστής.

Ὁ δὲ Κύριλλος ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του χαίρων καὶ ἀγαλλόμενος. διότι εἶχεν προσβάλει τόσον ἐπιτυχῶς ἕνα μισητὸν Ρωμαῖον! Δὲν ἐλησμόνησεν ὅμως νὰ προφυλαχθῇ, ἀποφεύγων τὰ χωρία καὶ τὰς δημοσίας ὁδούς. Μετ' ὀλίγον ὁ ἥλιος ἔδυσε καὶ ἐπῆλθεν ἡ νύξ· ἀλλ' ἡ ἀστροφεγγιὰ ἦτο τόσον λαμπρά, ὥστε ἐξηκολούθησεν ἀκόμη ἐπὶ δύο ὥρας νὰ προχωρῇ, τέλος δὲ ἐστάθη καὶ τυλιχθεὶς μὲ τὸν μανδύαν του ὑποκάτω μιᾶς ἐλαίας, ἐξηπλώθη νὰ κοιμηθῇ. Ἡ τελευταία του σκέψις, πρὶν ἢ τὸν καταλάβῃ ὁ ὕπνος, ἦτο: «Αὔριον τὸ βράδυ, ἂν θέλῃ ὁ Θεός, θὰ κοιμηθῶ εἰς τὴν Κανά, καὶ θὰ ἴδω τὴν Εὐνίκην!»

ΚΕΦ. 4ον

Ὁ Γάμος ἐν Κανᾷ.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν, ὅτε ὁ Κύριλλος ἐπλαγίασε νὰ κοιμηθῇ ὑπὸ τὴν ἐλαίαν ἡ Εὐνίκη ἐν Κανᾷ ἐβάδιζε μὲ ἄλλα κοράσια εἰς τὴν συνοδείαν, ἥτις συνώδευε τὸν γαμβρὸν Ραφαὴλ, τὸν υἱὸν τοῦ ραββίνου Ἰσαάκ, εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης, διὰ μέσου τῶν στενῶν ὁδῶν τῆς κωμοπόλεως. Προηγεῖτο μία δωδεκὰς νεανίσκων, οἵτινες ἐκράτουν ἕκαστος ἕνα μεγάλον φλέγοντα πυρσόν· κατόπιν ἤρχοντο αἱ νεάνιδες, 30—40 τὸν ἀριθμόν, κρατοῦσαι ἑκάστη λυχνίαν ἀνημμένην, καὶ ψάλλουσαι ᾄσματα μελωδικά, τῇ συνοδείᾳ αὐλῶν καὶ κιθαρῶν. Μετ' αὐτὰς ἐβάδιζεν ὁ γαμβρός, συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν φίλων του.

Ὅταν ἔφθασαν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης, ὅλοι εἰσῆλθον καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. Τότε ἐτελέσθησαν αἱ διατυπώσεις τοῦ γάμου, συμφώνως πρὸς τὸν ἱερὸν νόμον καὶ τὰ ἔθιμα τῆς Γαλιλαίας, ἐνώπιον τῶν πρεσβυτέρων τῆς συναγωγῆς. Μετὰ τοῦτο ἡ γαμήλιος πομπὴ ἐξεκίνησε πάλιν κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν καὶ μετέφερε τοὺς νεονύμφους εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ, ὅπου κατὰ τὴν Ἰουδαϊκὴν συνήθειαν θὰ ἐπηκολούθει ἡ ἑορτὴ τοῦ γάμου, διαρκοῦσα ἑπτὰ ἡμέρας.

Τὴν ἑπομένην ἡμέραν ὀλίγον μετὰ μεσημβρίαν κατέφθασεν ὁ Κύριλλος καὶ ἔσπευσε νὰ συναντήσῃ τὴν ἀδελφήν του. Ἡ συνάντησις ἦτο πλήρης χαρᾶς καὶ συγκινήσεως, ἀλλὰ καὶ ἀνησυχίας διὰ τὸν ἀπόντα πατέρα των, ὅστις ἐπλανᾶτο ἀνὰ τὴν Ἰουδαίαν, περιστοιχιζόμενος ἀπὸ παντοίους κινδύνους. Ἐκάθησαν εἰς

μίαν γωνίαν τῆς ὁδοῦ πλησίον τῆς οἰκίας τοῦ Ραββίνου καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν διηγοῦντο εἰς ἀλλήλους τὰ ὅσα τοὺς ἐνδιέφερον ἀτομικῶς καὶ οἰκογενειακῶς.

— «Κύριλλε», εἶπε τέλος ἡ Εὐνίκη, «ἔχω καὶ κάτι ἄλλο νά σοῦ εἴπω. Ὁ Ναθαναήλ, ὁ φίλος τοῦ Ραββίνου, ἦτο πρὸ τριῶν μηνῶν εἰς τὸν Ἰορδάνην, ὅπου κηρύττει ἕνας προφήτης ὀνομαζόμενος Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής. Καὶ ἐκεῖ εἶδεν ἕνα Ἰησοῦν ἀπὸ τὴν Ναζαρέτ, τὸν ὁποῖον ὁ Ἰωάννης ὠνόμασε τὸν Ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ».

— «Αὐτὸς θὰ ἦναι ὁ Ἰωάννης», ἀπεκρίθη ὁ Κύριλλος, «τὸν ὁποῖον ὁ Ἡρώδης ἐφυλάκισε τώρα εἰς τὸ Μαῦρον Φρούριον».

— Ἴσως· εἶναι ὅμως μέγας προφήτης, καθὼς λέγει ὁ Ναθαναήλ. Καὶ ἐκεῖνος ὁ Ἰησοῦς κατάγεται ἀπὸ τὸν Δαβίδ, ἂν καὶ εἶναι ἁπλοῦς ξυλουργός. Θὰ τὸν ἴδῃς μάλιστα σήμερον ἐδῶ, διότι ἔχει ἔλθει μὲ τὴν μητέρα του καὶ μερικοὺς φίλους του καὶ θὰ παρευρεθῇ εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ γάμου εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ραββίνου».

— «Καὶ τί μὲ τοῦτο;» ἀπεκρίθη ὁ Κύριλλος.

— «Ἆ, ὁ Ναθαναὴλ λέγει ὅτι ἦτο παρὼν εἰς τὴν βάπτισίν του καὶ ὅτι μία περιστερὰ ἦλθε καὶ ἐκάθησεν ἐπάνω εἰς τὴν κεφαλήν του καὶ ἠκούσθη μία φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὅτι εἶναι υἱὸς τοῦ Θεοῦ! Μήπως εἶναι ὁ Μεσσίας;»

(Ἀκολουθεῖ)

ΕΥΟΙΩΝΟΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Αἰσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκφράσωμεν τὴν ἱκανοποίησιν ἡμῶν διὰ τὸν αἴσιον τερματισμὸν τῆς κατηγορίας, ἥτις πρὸ 17 μηνῶν ἀπηγγέλθη κατὰ τοῦ συναδέλφου κ. Ἰωάννου Α. Παπαδοπούλου, διευθυντοῦ τοῦ περιοδικοῦ «Ἀνάπλασις,» ἐπὶ συνενοχῇ εἰς καταχρήσεις τοῦ Γεν. Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου, καὶ ἥτις ἤδη κατερρίφθη διὰ βουλεύματος ἀπαλλάσσοντος τὸν κ. Παπαδόπουλον, καθόσον ἐκ τῆς μακρᾶς διαδικασίας οὐδὲν στοιχεῖον προέκυψε, δικαιολογοῦν τὴν κατ᾽ αὐτοῦ ἐκτοξευθεῖσαν κατηγορίαν. Εἴχομεν καὶ ἡμεῖς ἐξ ἀρχῆς τὴν ὑποψίαν ὅτι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὄπισθεν τῆς κατηγορίας ταύτης ἐνελόχευον σκευωρίαι διευθυνόμεναι μᾶλλον κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Μ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν—σκευωρίαι, εἰς ἃς δυστυχῶς ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος περισσῶς μᾶς ἔχει συνειθίσει.

Χαίρομεν ἰδιαιτέρως ἐπὶ τῇ πανηγυρικῇ ταύτῃ ἀποκαταστάσει τῆς ἀληθείας, ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν διότι οὕτως ἀποδίδεται τὸ δίκαιον εἰς συκοφαντηθέντα διακεκριμένον συνάδελφον ἐκ τῆς χορείας τῶν δημοσιογράφων τοῦ θρησκευτικοῦ παρ᾽ ἡμῖν τύπου, εἰς ὃν καὶ ὁ «Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς» ἀνήκει, ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ διότι ἀποκαθίσταται ἐπισήμως ὁ συκοφαντηθεὶς ἠθικὸς χαρακτὴρ ἀνθρώπου, ἐργαζομένου, ὅπως καὶ ἡμεῖς, ὑπὲρ τῆς ἠθικοποιήσεως τῆς κοινωνίας καὶ τῆς ἀναζωπυρήσεως τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἂν καὶ ἀπὸ ἄλλης γωνίας καὶ ὑπὸ ἄλλας δοξασίας καὶ προϋποθέσεις ἢ ἡμεῖς. Ὁ δὲ σκοπὸς οὗτος μᾶς εἶναι τόσῳ ἱερὸς καὶ προσφιλής, ὥστε θὰ ἐθεωροῦμεν τὴν τυχὸν ἐπαλήθευσιν τῆς εἰρημένης κατηγορίας κατὰ τοῦ Ὀρθοδόξου συναδέλφου ὡς δεινὸν πλῆγμα διὰ τὸν κοινὸν ἀγῶνα.